

Spis treści

25

Autorzy XXIII

Ortopedia 1
red. Paweł Stanisław Małyk

25.1.	Choroby układowe narządu ruchu	2
	<i>Marek Synder</i>	
25.1.1.	Achondroplazja	2
25.1.2.	Choroba Olliera	2
25.1.3.	Mnogie wyrośla chrzęstno-kostne	2
25.1.4.	Łamliwość kości	3
25.1.5.	Wrodzona sztywność stawów, płodowe zbliżowanie mięśni	3
25.2.	Wrodzone i nabyte deformacje kończyn górnych i tułowia	4
	<i>Marek Synder</i>	
25.2.1.	Najczęściej występujące wady wrodzone w obrębie kończyny górnej	4
25.2.2.	Wrodzone wady obręczy barkowej i klatki piersiowej	4
25.2.2.1.	Wrodzone wysokie ustawienie łopatki	4
25.2.2.2.	Klatka piersiowa lejkowata	4
25.2.2.3.	Klatka piersiowa kurza	5
25.2.3.	Choroby przeciężeniowe kończyny górnej	5
25.2.3.1.	Zapalenie okołostawowe barku	5
25.2.3.2.	Zespół bolesnego łokcia	6
25.3.	Wrodzone i nabyte deformacje kończyn dolnych	6
	<i>Jarosław Czubak, Szymon Pietrzak, Marcin Tyrakowski</i>	
25.3.1.	Rozwojowa dysplazja i zwichnięcie stawu biodrowego	6
	<i>Jarosław Czubak, Szymon Pietrzak</i>	
25.3.2.	Wrodzone braki i ubytki kończyn dolnych	9
	<i>Jarosław Czubak, Szymon Pietrzak</i>	
25.3.2.1.	Wrodzony niedorozwój kości udowej	10
25.3.2.2.	Wrodzony niedorozwój kości strzałkowej (hemimelia strzałkowa)	11
25.3.2.3.	Wrodzony niedorozwój kości piszczelowej (hemimelia piszczelowa)	11
25.3.2.4.	Inne ubytki promieni stopy	12
25.3.3.	Wady wrodzone kończyn dolnych	12
	<i>Jarosław Czubak, Szymon Pietrzak</i>	
25.3.3.1.	Wrodzone zwichnięcie stawu kolanowego	12
25.3.3.2.	Wrodzone tylnoprzysiadkowe zagięcie goleni	12
25.3.3.3.	Wrodzony staw rzekomy piszczeli	13
25.3.3.4.	Wrodzona stopa końsko-szpotała	13
25.3.3.5.	Wrodzona stopa płaska	14
25.3.3.6.	Wrodzona stopa piętowa	15
25.3.3.7.	Wrodzone przywiedzenie przodostopia	15

25.3.4.	Zniekształcenia statyczne kończyn dolnych	15
	<i>Jarosław Czubak, Szymon Pietrzak</i>	
25.3.4.1.	Zmienność i zaburzenia osi kolan u dzieci i młodzieży	15
25.3.4.2.	Stopy płasko-koślawe statyczne	16
25.3.5.	Martwice aseptyczne kości	17
	<i>Jarosław Czubak, Szymon Pietrzak</i>	
25.3.5.1.	Jałowa martwica głowy kości udowej	17
25.3.5.2.	Jałowa martwica guza piętowego	19
25.3.5.3.	Jałowa martwica guzowatości kości piszczelowej	19
25.3.6.	Młodzieńcze złuszczenie głowy kości udowej	20
	<i>Marcin Tyrakowski, Jarosław Czubak</i>	
25.3.7.	Kręcz szyi	22
	<i>Jarosław Czubak, Szymon Pietrzak</i>	
25.4.	Choroba zwyrodnieniowa stawów	23
	<i>Paweł Łęgosz, Paweł Stanisław Małyk</i>	
25.4.1.	Kliniczne postaci choroby zwyrodnieniowej stawów	27
25.4.1.1.	Choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa	27
25.4.1.2.	Choroba zwyrodnieniowa stawów kończyny górnej	29
25.4.1.3.	Choroba zwyrodnieniowa stawu biodrowego	29
25.4.1.4.	Choroba zwyrodnieniowa stawu kolanowego	30
25.4.1.5.	Choroba zwyrodnieniowa stawu skokowo-goleniowego	31
25.4.1.6.	Choroba zwyrodnieniowa stawów stopy	32
25.5.	Porażenia spastyczne i wiotkie	32
	<i>Marek Józwiak, Anna Krzyżńska</i>	
25.5.1.	Klasyfikacja patologii napięcia mięśniowego oraz zaburzeń ruchu	32
25.5.1.1.	Zaburzenia siły mięśniowej	32
25.5.1.2.	Spastyczność	32
25.5.1.3.	Ataksja	33
25.5.1.4.	Atetozą	33
25.5.1.5.	Dystonia	33
25.5.2.	Patofizjologia	33
25.5.3.	Metody leczenia patologii napięcia mięśniowego	34
25.5.4.	Wybrane zespoły zaburzeń napięcia mięśniowego	34
25.5.4.1.	Mózgowe porażenie dziecięce	34
25.5.4.2.	Przepuklina oponowo-rdzeniowa	35
25.6.	Deformacje i choroby kręgosłupa	36
	<i>Tomasz Kotwicki</i>	
25.6.1.	Uwagi wstępne	36
25.6.2.	Klasyfikacja dolegliwości bólowych kręgosłupa	36
25.6.2.1.	Ból lokalny a ból wypromieniowany	36
25.6.2.2.	Ból „mechaniczny” i ból „zapalny”	37
25.6.3.	Diagnostyka	37
25.6.3.1.	Badanie kliniczne	37
25.6.3.2.	Badania dodatkowe	37
25.6.4.	Najważniejsze deformacje i choroby kręgosłupa	38

25.6.4.1.	Choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa	38
25.6.4.2.	Choroba krążka międzykręgowego.....	38
25.6.4.3.	Skolioza idiopatyczna	39
25.6.4.4.	Kifoza młodzieńcza.....	40
25.6.4.5.	Kręgozmyk	40
25.6.4.6.	Nowotwory kręgosłupa	41
25.6.4.6.1.	Nowotwory złośliwe	41
25.6.4.6.2.	Nowotwory niezłośliwe	41
25.6.4.7.	Posturalne bóle kręgosłupa	41
25.7.	Zaburzenia metabolizmu tkanki kostnej	42
	<i>Edward Czerwiński</i>	
25.7.1.	Fizjologia i metabolizm kości	42
25.7.2.	Osteoporoza	42
25.7.3.	Osteodystrofia nerkowa.....	46
25.7.4.	Osteomalacja.....	46
25.7.5.	Choroba Pageta.....	47
25.8.	Choroby reumatyczne	47
	<i>Paweł Stanisław Małdyk</i>	
25.8.1.	Reumoortopedia	47
25.8.2.	Leczenie operacyjne.....	47
25.8.3.	Rehabilitacja i ortozy	48
25.8.4.	Leczenie paliatywne	49
25.8.5.	Wyniki leczenia.....	49
25.9.	Zakażenia w obrębie narządu ruchu	49
	<i>Ireneusz Babiak</i>	
25.9.1.	Krwio pochodne zapalenia kości i stawów	49
25.9.1.1.	Ostre krwio pochodne zapalenie kości	50
25.9.1.2.	Przewlekłe zapalenie kości	50
25.9.1.3.	Infekcyjne zapalenie stawu.....	52
25.9.2.	Zakażenie w okolicy endoprotezy stawu	53
25.9.3.	Zakażenia po zespoleniu złamań	55
25.10.	Amputacje kończyn dolnych	55
	<i>Krzysztof Wasiak</i>	
25.10.1.	Wskazania	55
25.10.2.	Rodzaje amputacji	56
25.10.3.	Preferowane poziomy amputacji definitywnych.....	57
25.10.3.1.	Amputacje w obrębie stopy	57
25.10.3.2.	Amputacje w obrębie goleni.....	57
25.10.3.3.	Amputacje w obrębie uda.....	58
25.10.3.4.	Wyluszczenia w stawie biodrowym	58
25.10.3.5.	Podsumowanie	58
25.11.	Zasady zaopatrzenia ortopedycznego	58
	<i>Andrzej Komor, Grzegorz Benke</i>	
25.11.1.	Definicje.....	58
25.11.2.	Ortozy.....	59
25.11.2.1.	Podział i charakterystyka.....	59
25.11.2.2.	Ortozy kończyny górnej	61
25.11.2.3.	Ortozy kończyny dolnej.....	64
25.11.2.4.	Ortozy kręgosłupa	70
25.11.3.	Protezy.....	72
25.11.3.1.	Protezy kończyny górnej	73
25.11.3.2.	Protezy kończyny dolnej	73

Chirurgia ręki.....	79	
<i>red. Władysław Michał Manikowski</i>		
26.1.	Wprowadzenie.....	79
	<i>Władysław Michał Manikowski</i>	
26.2.	Anatomia czynnościowa i zasady badania ręki.....	80
	<i>Władysław Michał Manikowski, Maciej Bręborowicz</i>	
26.2.1.	Układ stawowy i naczyniowy.....	80
26.2.2.	Ocena układu nerwowego ręki	81
26.3.	Zasady leczenia operacyjnego	82
	<i>Władysław Michał Manikowski, Maciej Bręborowicz</i>	
26.3.1.	Znieczulenie.....	82
26.3.2.	Niedokrwienie	82
26.3.3.	Technika atraumatyczna	82
26.3.4.	Przebieg cięć chirurgicznych	83
26.3.5.	Leczenie operacyjne.....	83
26.3.6.	Postępowanie pooperacyjne.....	83
26.4.	Wady wrodzone	84
	<i>Władysław Michał Manikowski, Maciej Bręborowicz</i>	
26.4.1.	Wstępek	84
26.4.2.	Syndaktylia	85
26.4.3.	Wrodzone palce nadliczbowe	86
26.4.4.	Wrodzone braki i niedorozwoje palców	87
26.4.5.	Wrodzone zaburzenia osi palców.....	88
26.4.5.1.	Klinodaktylia.....	88
26.4.5.2.	Paliczki „delta”	88
26.4.5.3.	Deformacja Kirnera.....	89
26.4.5.4.	Kamptodaktylia	89
26.4.6.	Ręka lustrzana	89
26.4.7.	Ręka rozszczepiona.....	90
26.4.8.	Wrodzony brak kości promieniowej	90
26.4.9.	Deformacja Madelunga	92
26.4.10.	Wrodzone pierścieniowate przewężenia „owodniowe”	92
26.4.11.	Wrodzony palec trzaskający (zakleszczający).....	93
26.4.12.	Wrodzony kościocrost promieniowo-łokciowy	93
26.4.13.	Wrodzone przerosty ręki	94
26.5.	Ostry zespół ciasnoty powięziowej i przykurcz Volkmana kończyny górnej	94
	<i>Władysław Michał Manikowski, Maciej Bręborowicz</i>	
26.5.1.	Przykurcz niedokrwienno	94
26.6.	Choroby ścięgien i tkanki łącznej.....	96
	<i>Władysław Michał Manikowski, Maciej Bręborowicz</i>	
26.6.1.	Przykurcz Dupuytrena.....	96
26.6.2.	„Łokieć tenisisty”	98
26.6.3.	Zniekształcające zapalenie wyrostka rylcowatego kości promieniowej.....	99
26.6.4.	Zespół de Quervaina.....	99
26.6.5.	Zakleszczające zapalenie pochewki ścięgien zginaczy.....	99
26.7.	Zasady mikrochirurgii w przypadku urazowych uszkodzeń i chorób narządu ruchu	100
	<i>Władysław Michał Manikowski, Maciej Bręborowicz</i>	
26.7.1.	Podstawy mikrochirurgii	100
26.8.	Reumatoidalne zapalenie stawów	102
	<i>Władysław Michał Manikowski, Maciej Bręborowicz</i>	
26.9.	Zakażenia w obrębie ręki	106
	<i>Władysław Michał Manikowski, Maciej Bręborowicz</i>	
26.9.1.	Zanokcica.....	106
26.9.2.	Zastrzał.....	107

26.9.3.	Inne zakażenia.....	108	27.5.3.3.	<i>Chylothorax</i>	135
26.10.	Podsumowanie.....	108		<i>Jarosław Kuźdżał, Wojciech Czajkowski</i>	
	<i>Władysław Michał Manikowski</i>		27.5.3.4.	Ropniak opłucnej.....	136
				<i>Kazimierz Goździuk</i>	
27	Chirurgia klatki piersiowej	111	27.5.3.5.	Krwiak opłucnej.....	139
	<i>red. Tadeusz Orłowski</i>		27.5.4.	Odma opłucnowa.....	139
27.1.	Anatomia chirurgiczna klatki piersiowej.....	111		<i>Tomasz Grodzki</i>	
	<i>Eugeniusz Jadczuk</i>		27.5.5.	Nowotwory opłucnej.....	144
27.1.1.	Ściana klatki piersiowej.....	111		<i>Tomasz Grodzki</i>	
27.1.1.1.	Unerwienie ściany klatki piersiowej.....	111	27.5.5.1.	Rozlany złośliwy międzybłoniak opłucnej.....	144
27.1.1.2.	Unaczynienie ściany klatki piersiowej.....	112	27.6.	Przepukliny przeponowe.....	145
27.1.1.3.	Warstwa środkowa ściany klatki piersiowej.....	112		<i>Dariusz Dziedzic</i>	
27.1.1.4.	Warstwa głęboka ściany klatki piersiowej.....	113	27.6.1.	Przepuklina Bochdaleka.....	145
27.1.1.5.	Mostek.....	114	27.6.2.	Przepuklina Morgagniego.....	145
27.1.2.	Przepona.....	114	27.7.	Choroby śródpiersia.....	147
27.1.3.	Opłucna.....	115		<i>Jerzy Kołodziej, Jarosław Kuźdżał, Joanna B. Wysocka</i>	
27.1.4.	Tchawica i oskrzela główne.....	116	27.7.1.	Odma śródpiersia.....	147
27.1.5.	Wnęki płuc.....	116	27.7.2.	Zapalenie śródpiersia.....	148
27.1.6.	Grasica.....	116		<i>Jerzy Kołodziej</i>	
27.1.7.	Żyła główna górna.....	116	27.7.3.	Guzy śródpiersia.....	148
27.1.8.	Przewód piersiowy.....	117		<i>Jerzy Kołodziej, Jarosław Kuźdżał, Joanna B. Wysocka</i>	
27.1.9.	Aorta.....	117	27.7.3.1.	Grasiczaki.....	151
27.1.10.	Osierdzie.....	117		<i>Jarosław Kuźdżał</i>	
27.2.	Diagnostyka inwazyjna.....	118	27.7.3.2.	Chłoniaki.....	152
	<i>Jarosław Kuźdżał, Piotr Kocór</i>			<i>Jarosław Kuźdżał</i>	
27.2.1.	Szczypczykowa biopsja bronchoskopowa.....	119	27.7.3.3.	Nowotwory germinalne.....	153
27.2.2.	Punkcja jamy opłucnej.....	119		<i>Jarosław Kuźdżał, Joanna B. Wysocka</i>	
27.2.3.	Biopsja igłowa przezoskrzelowa.....	120	27.7.3.4.	Nowotwory neurogenne.....	154
27.2.4.	Biopsja igłowa przezprzełykową.....	121		<i>Jerzy Kołodziej</i>	
27.2.5.	Mediastinoskopia szyjna.....	121	27.7.3.5.	Torbiele śródpiersia.....	155
27.2.6.	Widiotorakoskopia.....	122		<i>Jarosław Kuźdżał</i>	
27.2.7.	Torakotomia.....	122	27.7.4.	Miastenia.....	156
27.2.8.	Ogólne zasady diagnostyki inwazyjnej.....	123		<i>Jarosław Kuźdżał</i>	
27.3.	Dostęp operacyjny w torako chirurgii.....	124	27.8.	Chirurgia tchawicy.....	158
	<i>Jerzy Ludański, Jacek Nikliński</i>			<i>Tadeusz Orłowski, Dariusz Dziedzic</i>	
27.3.1.	Torakotomia przednio-boczna.....	124	27.8.1.	Tracheostomia.....	158
27.3.2.	Sternotomia podłużna całkowita.....	126	27.8.1.1.	Tracheostomia przeskórna.....	159
27.3.3.	Dostęp piersiowo-brzuszny.....	127	27.8.2.	Nienowotworowe zwężenia tchawicy.....	159
27.3.4.	Torakotomia przednia.....	129	27.9.	Rak płuca.....	161
27.3.5.	Uwagi końcowe.....	129		<i>Jan Skokowski, Wojciech Dyszkiewicz</i>	
27.4.	Chirurgia ściany klatki piersiowej.....	130	27.10.	Przerzuty nowotworowe w płucach.....	167
	<i>Józef Kozak</i>			<i>Jan Skokowski</i>	
27.4.1.	Deformacje ściany klatki piersiowej.....	130	28	Urologia	179
27.4.2.	Nowotwory ściany klatki piersiowej.....	130		<i>red. Tomasz Borkowski</i>	
27.5.	Chirurgia opłucnej.....	133	28.1.	Diagnostyka w urologii.....	179
	<i>Tomasz Grodzki, Kazimierz Goździuk, Jarosław Kuźdżał, Wojciech Czajkowski</i>			<i>Piotr Kryst</i>	
27.5.1.	Anatomia i fizjologia opłucnej.....	133	28.1.1.	Wywiad, badanie przedmiotowe oraz podstawowe badania laboratoryjne.....	179
	<i>Tomasz Grodzki</i>				
27.5.2.	Podział chorób opłucnej.....	133	28.1.1.1.	Wywiad.....	179
	<i>Tomasz Grodzki</i>		28.1.1.2.	Badanie przedmiotowe.....	180
27.5.3.	Płyn w jamie opłucnej.....	133	28.1.1.3.	Badania laboratoryjne.....	181
	<i>Tomasz Grodzki, Jarosław Kuźdżał, Wojciech Czajkowski</i>		28.1.2.	Badania obrazowe w urologii.....	181
27.5.3.1.	Diagnostyka różnicowa płynów opłucnowych.....	134	28.1.2.1.	Przeładowy radiogram jamy brzusznej.....	181
	<i>Tomasz Grodzki</i>		28.1.2.2.	Urografia.....	182
27.5.3.2.	Nowotworowy wysięk opłucnowy.....	134	28.1.2.3.	Ultrasonografia układu moczowego.....	182
	<i>Jarosław Kuźdżał</i>		28.1.2.4.	Tomografia komputerowa.....	183
			28.1.2.5.	Badania radioizotopowe układu moczowego.....	184

28.1.2.6.	Obrazowanie rezonansu magnetycznego	184	28.3.4.7.1.	Uszkodzenia rdzenia kręgowego i nerwów obwodowych	207
28.1.2.7.	Pielografia	185	28.3.4.7.2.	Uszkodzenia ponadrdzeniowe.....	207
28.1.2.8.	Cystografia.....	186	28.4.	Kamica moczowa.....	208
28.1.2.9.	Uretrografia wstępująca	186		<i>Ewa Bres-Niewada, Janusz Judycki</i>	
28.1.3.	Diagnostyczne badania endoskopowe.....	186	28.4.1.	Inne umiejscowienia kamicy	217
28.1.3.1.	Cystoskopia.....	186	28.4.1.1.	Kamica pęcherza moczowego	217
28.1.3.2.	Nefroskopia i ureterorenoskopia.....	186	28.4.1.2.	Kamica cewki moczowej.....	217
28.2.	Nieswoiste zakażenia układu moczowego i męskich narządów płciowych.....	187	28.4.1.3.	Kamica gruczołu krokowego.....	217
	<i>Piotr Dobroński, Dariusz Kawecki</i>		28.5.	Łagodny rozrost gruczołu krokowego	218
28.2.1.	Rozpoznanie	187		<i>Cezary Torz, Ryszard Hanecki</i>	
28.2.2.	Zalecane sposoby pobierania moczu do badania bakteriologicznego	187	28.6.	Nowotwory narządów układu moczowego.....	229
28.2.3.	Ogólne zasady leczenia zakażeń układu moczowego	188		<i>Andrzej Borkowski, Tomasz Borkowski, Tomasz Demkow</i>	
28.2.4.	Klasyfikacja nieswoistych zakażeń układu moczowego	188	28.6.1.	Nowotwory nerki.....	229
28.2.5.	Wybrane niepowikłane zakażenia układu moczowego	189		<i>Tomasz Borkowski, Andrzej Borkowski</i>	
28.2.5.1.	Bakteriomoc bezobjawowy	189	28.6.1.1.	Klasyfikacja.....	229
28.2.5.2.	Ostre zapalenie pęcherza moczowego.....	189	28.6.1.2.	Diagnostyka obrazowa	229
28.2.5.3.	Ostre odmiedniczkowe zapalenie nerek.....	190	28.6.1.3.	Rak nerkowokomórkowy nerki.....	231
28.2.5.4.	Zapalenie cewki moczowej	190	28.6.1.4.	<i>Oncocytoma</i>	234
28.2.6.	Wybrane powikłane zakażenia układu moczowego.....	191	28.6.1.5.	Nowotwory urotelialne nerki i moczowodu	234
28.2.6.1.	Zakażenia układu moczowego z przeszkodą w odpływie moczu.....	192	28.6.1.6.	Naczyniakomięśniakotłuszczak	235
28.2.6.2.	Zapalenie dróg moczowych u chorych cewnikowanych	192	28.6.2.	Rak pęcherza moczowego	235
28.2.6.3.	Przewlekłe odmiedniczkowe zapalenie nerek	192		<i>Tomasz Borkowski, Andrzej Borkowski</i>	
28.2.6.4.	Roponercze.....	193	28.6.3.	Rak stercza	241
28.2.6.5.	Ropień nerki oraz ropień przynerkowy i okołonerkowy	193		<i>Tomasz Borkowski</i>	
28.2.6.6.	Sepsa moczowa (urosepsa).....	195	28.6.4.	Nowotwory zarodkowe jądra.....	250
28.2.7.	Zakażenia męskich narządów płciowych	196		<i>Tomasz Demkow</i>	
28.2.7.1.	Zapalenie gruczołu krokowego i zespół bólowy miednicy	196	28.6.5.	Rak prącia.....	254
28.2.7.2.	Zapalenie najądrza lub jądra	197		<i>Tomasz Demkow</i>	
28.2.8.	Profilaktyka zakażeń związanych z zabiegami urologicznymi	197	28.7.	Chirurgiczne aspekty zaburzeń czynności seksualnych u mężczyzn (impotencji)	256
28.3.	Urologia czynnościowa.....	198		<i>Artur A. Antoniewicz, Tomasz Jakubczyk</i>	
	<i>Piotr Radziszewski</i>		28.7.1.	Zaburzenia czynności seksualnych u mężczyzn.....	256
28.3.1.	Podstawowe pojęcia z zakresu fizjologii mikcji.....	198	28.7.2.	Anatomia chirurgiczna prącia i fizjologia wzwodu.....	256
28.3.2.	Mechanizmy zapewniające utrzymanie moczu	198	28.7.2.1.	Nerwy i naczynia prącia	257
28.3.3.	Diagnostyka.....	199	28.7.2.1.1.	Unerwienie prącia.....	257
28.3.3.1.	Wywiad	199	28.7.2.1.2.	Unaczynienie prącia.....	257
28.3.3.2.	Karta mikcyjna.....	199	28.7.2.2.	Fizjologia i patofizjologia wzwodu prącia.....	257
28.3.3.3.	Badanie przedmiotowe	199	28.7.3.	Zaburzenia wzwodu prącia (zaburzenia erekcji)	257
28.3.3.4.	Badanie moczu	199	28.7.4.	Chirurgiczne aspekty jatrogennych przyczyn zaburzeń wzwodu prącia i wytrysku nasienia	261
28.3.3.5.	Test wkładkowy	199	28.7.4.1.	Jatrogenne zaburzenia wzwodu prącia.....	261
28.3.3.6.	Pomiar objętości moczu zalegającego po mikcji	200	28.7.4.2.	Częstość zaburzeń wzwodu prącia po operacjach chirurgicznych.....	261
28.3.3.7.	Badanie urodynamiczne	200	28.7.4.3.	Typy operacji zagrażających wystąpieniem zaburzeń wzwodu prącia	261
28.3.4.	Najczęstsze zaburzenia czynności dolnych dróg moczowych.....	201	28.7.4.4.	Aspekty anatomiczne miednicy mniejszej.....	261
28.3.4.1.	Nadreaktywność pęcherza moczowego	201	28.7.4.5.	Wczesna prewencja uszkodzeń chirurgicznych	261
28.3.4.2.	Wysiłkowe nietrzymanie moczu.....	202	28.7.4.6.	Określenie rzeczywistego stanu aktywności seksualnej chorego przed leczeniem	262
28.3.4.3.	Niedoczynność wypieracza.....	203	28.7.5.	Zaburzenia wytrysku nasienia	262
28.3.4.4.	Przeszkoda podpęcherzowa	204	28.7.5.1.	Wytrysk przedwczesny.....	262
28.3.4.5.	Zespół bolesnego pęcherza	205	28.7.5.2.	Wytrysk wsteczny	263
28.3.4.6.	Zaburzenia czynności dolnych dróg moczowych u chorych przed przeszczepieniem nerki i po nim	206	28.7.5.3.	Anejakulacja (brak wytrysku nasienia).....	263
28.3.4.7.	Niektóre aspekty neurogennych zaburzeń mikcji.....	207	28.7.6.	Stany nagłe związane z funkcją seksualną u mężczyzn	264
			28.7.6.1.	Priapizm.....	264
			28.7.6.2.	Złamanie prącia	265
			28.7.7.	Podsumowanie	265

29	Chirurgia dziecięca 271	29.4.7.	Zaburzenia motoryki przewodu pokarmowego u dzieci (dysganglionozy)..... 302
	<i>red. Piotr Kaliciński</i>		<i>Małgorzata Markiewicz-Kijewska, Przemysław Kluge, Piotr Kaliciński</i>
29.1.	Odrębności chirurgii dziecięcej. Prawa dziecka w szpitalu 272	29.4.8.	Zapalenie wyrostka robaczkowego u dzieci 306
	<i>Jerzy Czernik¹, Piotr Kaliciński</i>		<i>Czesław Stoba</i>
29.1.1.	Układ krążenia 272	29.4.9.	Wgłobienie jelita 309
29.1.2.	Układ oddechowy 272		<i>Czesław Stoba</i>
29.1.3.	Układ odpornościowy 273	29.4.10.	Uchyłek Meckla i wady pokrewne 311
29.1.4.	Metabolizm i gospodarka wodno-elektrolitowa 273		<i>Czesław Stoba</i>
29.1.5.	Termoregulacja 274	29.4.10.1.	Uchyłek Meckla 311
29.1.6.	Inne czynniki 274	29.4.10.2.	Przetrwwały przewod jelitowo-pępkowy 312
29.1.7.	Europejska Karta Praw Dziecka w Szpitalu 274	29.4.10.3.	Torbiel przewodu żółtkowego 313
29.2.	Wady wrodzone i choroby głowy i szyi 274	29.4.11.	Nieswoiste zapalenia jelit 313
	<i>Jan Grochowski¹</i>	29.4.12.	Rodzina polipowatość jelita grubego 313
29.2.1.	Zapalenie węzłów chłonnych szyi 274	29.5.	Choroby wątroby i dróg żółciowych 313
29.2.2.	Wrodzone torbiele i przetoki szyi 275		<i>Dorota Broniszczak-Czyszek, Hor Ismail, Piotr Kaliciński, Marek Stefanowicz</i>
29.2.2.1.	Torbiele i przetoki boczne szyi 275	29.5.1.	Kamica pęcherzyka żółciowego 313
29.2.2.2.	Torbiel środkowa szyi 276		<i>Hor Ismail, Marek Stefanowicz, Piotr Kaliciński</i>
29.2.3.	Kręcz szyi 276	29.5.2.	Cholestazy wieku dziecięcego 314
29.3.	Wady wrodzone i choroby klatki piersiowej 277		<i>Dorota Broniszczak-Czyszek, Piotr Kaliciński</i>
	<i>Ludmiła Bacewicz, Maciej Baglaj, Krzysztof Bogucki, Piotr Kaliciński</i>	29.5.2.1.	Wrodzona niedrożność dróg żółciowych 314
29.3.1.	Wrodzone zarośnięcie przełyku 277	29.5.2.2.	Torbielowate poszerzenie przewodu żółciowego wspólnego 316
	<i>Maciej Baglaj</i>	29.6.	Wady powłok jamy brzusznej 318
29.3.2.	Wrodzona przepuklina przeponowa 281		<i>Ludmiła Bacewicz, Dariusz Polnik, Agata Mikołajczyk</i>
	<i>Maciej Baglaj</i>	29.6.1.	Przepukliny brzuszne 318
29.3.3.	Wady wrodzone układu oddechowego 283	29.6.1.1.	Przepuklina pachwinowa 318
	<i>Ludmiła Bacewicz, Krzysztof Bogucki, Piotr Kaliciński</i>	29.6.1.2.	Przepuklina pępkowa 318
29.3.3.1.	Wady wrodzone tchawicy i drzewa oskrzelowego 283	29.6.1.3.	Przepuklina kresy białej 319
29.3.3.1.1.	Częściowy lub całkowity brak tchawicy 283	29.6.2.	Wrodzone wytrzewienie i przepuklina pępowinowa 319
29.3.3.1.2.	Zwężenie tchawicy 283		<i>29.6.2.1. Przepuklina pępowinowa 319</i>
29.3.3.1.3.	Tracheomalacja 283		<i>29.6.2.2. Wytrzewienie wrodzone 320</i>
29.3.3.2.	Wady mięszu płucnego 283		<i>29.6.2.3. Leczenie wad powłok brzusznych 321</i>
29.3.3.2.1.	Zaburzenia rozwoju płuc 283	29.7.	Wybrane zagadnienia onkologii i chirurgii onkologicznej 322
29.3.3.2.2.	Wrodzona torbielowatość płuc 284		<i>Maciej Baglaj, Dorota Broniszczak-Czyszek, Bożenna Dembowska-Bagińska, Hor Ismail, Piotr Kaliciński, Magdalena Rychłowska-Pruszyńska, Krystyna Sawicz-Birkowska, Wojciech Woźniak¹</i>
29.3.3.2.3.	Rozedma płatowa 285	29.7.1.	Zagadnienia ogólne 322
29.3.3.2.4.	Sekwestracja płucna 286		<i>Bożenna Dembowska-Bagińska</i>
29.3.3.2.5.	Torbiele bronchogenne klatki piersiowej 287	29.7.1.1.	Epidemiologia 322
29.3.4.	Wady wrodzone ściany klatki piersiowej 288	29.7.1.2.	Etiopatogeneza 322
	<i>Krzysztof Bogucki, Ludmiła Bacewicz, Piotr Kaliciński</i>	29.7.1.3.	Odrębności nowotworów wieku dziecięcego 323
29.3.4.1.	Klatka piersiowa lejkowata 288	29.7.2.	Leczenie chirurgiczne nowotworów u dzieci 323
29.3.4.2.	Klatka piersiowa kurza 289		<i>Krystyna Sawicz-Birkowska, Maciej Baglaj</i>
29.3.4.3.	Zespół Polanda 289	29.7.2.1.	Rodzaje zabiegów chirurgicznych wykonywanych u dzieci chorych na nowotwory 323
29.4.	Wady wrodzone i choroby brzucha 289		<i>29.7.2.1.1. Operacje diagnostyczne 324</i>
	<i>Maciej Baglaj, Piotr Kaliciński, Przemysław Kluge, Małgorzata Markiewicz-Kijewska, Ewa Sawicka, Czesław Stoba</i>		<i>29.7.2.1.2. Rola chirurgii w leczeniu skojarzonym nowotworów u dzieci 324</i>
29.4.1.	Wrodzone zarośnięcie jelita 289	29.7.3.	Chemioterapia 325
	<i>Maciej Baglaj</i>		<i>Bożenna Dembowska-Bagińska</i>
29.4.2.	Niedrożność smółkowa jelit 292	29.7.4.	Radioterapia 325
	<i>Maciej Baglaj</i>		<i>Bożenna Dembowska-Bagińska</i>
29.4.3.	Zaburzenia zwrotu jelit 294	29.7.5.	Nowotwory ośrodkowego układu nerwowego 325
	<i>Maciej Baglaj</i>		<i>Bożenna Dembowska-Bagińska</i>
29.4.4.	Przerostowe zwężenie odźwiernika 296		
	<i>Maciej Baglaj</i>		
29.4.5.	Martwiejące zapalenie jelit 297		
	<i>Maciej Baglaj</i>		
29.4.6.	Wady odbytu i odbytnicy 299		
	<i>Ewa Sawicka</i>		

29.7.6.	Chłoniaki	326
	<i>Bożenna Dembowska-Bagińska</i>	
29.7.7.	Nerwiak zarodkowy współczulny.....	328
	<i>Bożenna Dembowska-Bagińska, Krystyna Sawicz-Birkowska, Maciej Baglaj</i>	
29.7.8.	Nerczak płodowy	330
	<i>Bożenna Dembowska-Bagińska, Krystyna Sawicz-Birkowska, Maciej Baglaj</i>	
29.7.9.	Mięsaki tkanek miękkich	333
	<i>Bożenna Dembowska-Bagińska, Krystyna Sawicz-Birkowska, Maciej Baglaj</i>	
29.7.10.	Nowotwory z pierwotnych komórek rozrodczych.....	335
	<i>Bożenna Dembowska-Bagińska, Krystyna Sawicz-Birkowska, Maciej Baglaj</i>	
29.7.11.	Nowotwory wątroby u dzieci	340
	<i>Dorota Broniszczak-Cyzek, Hor Ismail, Piotr Kaliciński</i>	
29.7.11.1.	Niezłośliwe nowotwory wątroby.....	340
29.7.11.1.1.	Nowotwory naczyniowe	340
29.7.11.1.2.	Mezenchymalny guz wątroby o utkaniu <i>hamartoma</i>	341
29.7.11.1.3.	Ogniskowy rozrost guzkowy wątroby.....	341
29.7.11.2.	Złośliwe guzy wątroby	342
29.7.11.2.1.	<i>Hepatoblastoma</i>	342
29.7.11.2.2.	Rak wątrobowokomórkowy	343
29.7.11.2.3.	Inne guzy wątroby i dróg żółciowych.....	344
29.7.12.	Nowotwory kości u dzieci i młodzieży	344
	<i>Magdalena Rychłowska-Pruszyńska, Wojciech Woźniak</i>	
29.8.	Malformacje naczyniowe i naczyniaki.....	347
	<i>Ludmiła Bacewicz, Artur Apanasiewicz, Agata Mikołajczyk, Konrad Grochowski, Piotr Kaliciński</i>	
29.8.1.	Naczyniaki wczesnodziecięce	348
29.8.2.	Malformacje naczyniowe	349
29.8.2.1.	Malformacje naczyniowe o wolnym przepływie.....	349
29.8.2.1.1.	Malformacje włosowate	349
29.8.2.1.2.	Malformacje żyłne	350
29.8.2.1.3.	Malformacje limfatyczne.....	350
29.8.2.2.	Malformacje o szybkim przepływie.....	350
29.8.2.2.1.	Malformacje tętniczo-żyłne.....	350
29.8.2.3.	Leczenie malformacji naczyniowych	350
29.9.	Wybrane zagadnienia urologii	352
	<i>Andrzej Jankowski</i>	
29.9.1.	Ostra moszna.....	352
29.9.1.1.	Skręt jądra	352
29.9.1.2.	Skręt przydatków jądra i najądrza	353
29.9.1.3.	Zapalenie najądrza i jądra	353
29.9.2.	Wodniak jądra	354
29.9.3.	Stulejka.....	355
29.9.4.	Zalupek.....	355
29.9.5.	Spodziectwo	356
29.9.6.	Wnętrostwo	357
29.9.7.	Żylaki powrózka nasiennego.....	358
29.9.8.	Odpływ pęcherzowo-moczowodowy.....	359
29.9.9.	Wodonercze wrodzone	361
29.9.10.	Moczowód olbrzymi pierwotny.....	362
29.9.11.	Zastawki cewki tylnej	363
29.9.12.	Ektopowa torbiel ujścia moczowodu	364

Podstawowe zagadnienia

z ginekologii.....	383	
<i>red. Marek Spaczyński</i>		
30.1.	Badania diagnostyczne stosowane w ginekologii.....	383
	<i>Witold Kędzia, Dominik Pruski, Ewa Nowak-Markwitz, Marek Spaczyński</i>	
30.1.1.	Badania kliniczne.....	383
30.1.1.1.	Wywiad	383
30.1.1.2.	Badanie ginekologiczne.....	383
30.1.1.3.	Badanie sutków	384
30.1.1.4.	Badanie cytologiczne.....	384
30.1.1.5.	Ultrasonografia.....	385
30.1.1.6.	Markery nowotworowe.....	385
30.1.1.7.	Diagnostyka endokrynologiczna.....	386
30.1.1.8.	Diagnostyka wczesnej ciąży.....	386
30.1.1.9.	Diagnostyka inwazyjna w ginekologii.....	386
30.1.1.9.1.	Biopsja szyjki i kanału szyjki macicy	386
30.1.1.9.2.	Frakcjonowane skrobanie macicy oraz biopsja aspiracyjna endometrium	387
30.1.1.9.3.	Histeroskopia diagnostyczna	387
30.1.1.9.4.	Laparoskopia diagnostyczna	388
30.2.	Zakażenia narządów płciowych	388
	<i>Emilia Gąsiorowska, Natalia Łyżcka</i>	
30.2.1.	Zakażenia grzybicze pochwy i sromu.....	388
30.2.2.	Bakteryjny niezbyt pochwy.....	389
30.2.3.	Zakażenia wywołane przez chlamydie	389
30.2.4.	Rzęsistkowica	390
30.2.5.	Rzeżączka	390
30.2.6.	Opryszczka narządów płciowych	390
30.2.7.	Torbiel i zapalenie gruczołu przedstonkowego większego.....	391
30.2.8.	Zapalenie błony śluzowej macicy.....	391
30.2.9.	Ostre i przewlekłe zapalenie przydatków.....	391
30.3.	Endometrioza.....	392
	<i>Witold Kędzia</i>	
30.4.	Ciąża ektopowa	394
	<i>Ewa Nowak-Markwitz</i>	
30.5.	Nowotwory niezłośliwe żeńskich narządów płciowych.....	396
	<i>Witold Kędzia, Natalia Łyżcka, Ewa Nowak-Markwitz, Marek Spaczyński</i>	
30.5.1.	Mięśniaki macicy	396
30.5.2.	Niezłośliwe nowotwory jajnika	397
30.6.	Nowotwory złośliwe żeńskich narządów płciowych.....	398
	<i>Witold Kędzia, Ewa Nowak-Markwitz, Marek Spaczyński</i>	
30.6.1.	Rak szyjki macicy	398
30.6.2.	Nowotwory trzonu macicy.....	399
30.6.2.1.	Rak błony śluzowej trzonu macicy	399
30.6.2.2.	Nowotwory mezenchymalne trzonu macicy – mięsaki... ..	400
30.6.3.	Rak sromu.....	400
30.6.4.	Rak pochwy	401
30.6.5.	Rozrosty i nowotwory trofoblastu.....	401
30.6.5.1.	Rak kosmówki.....	401
30.6.6.	Nowotwory złośliwe jajnika.....	401
30.6.6.1.	Złośliwe nowotwory nabłonkowe jajnika.....	402
30.6.6.2.	Nowotwory germinalne jajnika.....	403
30.6.6.3.	Inne postaci nowotworów jajnika.....	404

31	Neurochirurgia 409				
	<i>red. Tomasz Trojanowski</i>				
31.1.	Podstawowe zagadnienia w neurochirurgii 409				
	<i>Tomasz Trojanowski</i>				
31.1.1.	Wprowadzenie 409				
31.1.2.	Ogólne zasady diagnostyki i leczenia w neurochirurgii 410				
31.1.2.1.	Patofizjologia 410				
31.1.2.2.	Diagnostyka 411				
31.1.2.2.1.	Badanie kliniczne 411				
31.1.2.2.2.	Badania obrazowe 412				
31.1.2.2.3.	Badania czynnościowe 412				
31.1.2.2.4.	Neuronawigacja i obrazowanie śródoperacyjne 412				
31.1.2.3.	Technika operacyjna 413				
31.1.3.	Powikłania w neurochirurgii 414				
31.2.	Wady wrodzone i zaburzenia rozwojowe 415				
	<i>Tomasz Trojanowski</i>				
31.2.1.	Wprowadzenie 415				
31.2.2.	Wady z niedomknięcia cewy nerwowej 415				
31.2.2.1.	Przepukliny mózgowe 415				
31.2.2.2.	Rozszczepy kręgosłupa 416				
31.2.3.	Kraniosynostoza 417				
31.2.4.	Zespół Arnolda i Chiariego 418				
31.2.5.	Zespół Dandy'ego i Walkera 418				
31.3.	Zakażenia mózgowo-czaszkowe 418				
	<i>Tomasz Trojanowski</i>				
31.3.1.	Ropień mózgu 418				
31.3.2.	Zapalenie kości czaszki 420				
31.3.3.	Ropniak podtwardówkowy 420				
31.4.	Nowotwory układu nerwowego 421				
	<i>Tomasz Trojanowski</i>				
31.4.1.	Glejiopochodne nowotwory mózgu – gwiaździaki 422				
31.4.2.	Wyściółczaki i skąpodrzewiaki 425				
31.4.3.	Oponiaki 425				
31.4.4.	Przerzuty 426				
31.4.5.	Pierwotne chłoniaki mózgu 428				
31.5.	Choroby naczyniowe mózgu 429				
	<i>Tomasz Trojanowski</i>				
31.5.1.	Krwawienie podpajęczynówkowe 429				
31.5.1.1.	Tętniaki wewnątrzczaszkowe 429				
31.5.1.2.	Naczyniaki mózgu 433				
31.5.1.2.1.	Naczyniaki tętniczko-żylne 434				
31.5.1.2.2.	Naczyniaki jamiste 436				
31.5.1.2.3.	Naczyniaki żyłne 437				
31.5.1.2.4.	Naczyniaki włósniczkowe 438				
31.6.	Chirurgia przysadki mózgowej 438				
	<i>Tomasz Trojanowski</i>				
31.6.1.	Anatomia i fizjologia przysadki mózgowej 438				
31.6.2.	Nowotwory przysadki 439				
31.6.2.1.	Guczolak i rak 440				
32	Ostre choroby jamy brzusznej 449				
	<i>red. Antoni M. Szczepanik</i>				
32.1.	Wprowadzenie 449				
	<i>Antoni M. Szczepanik</i>				
32.2.	Patofizjologia bólu brzucha 449				
	<i>Antoni M. Szczepanik</i>				
32.2.1.	Przyczyny ostrego bólu brzucha 450				
32.3.	Diagnostyka 451				
	<i>Antoni M. Szczepanik</i>				
32.3.1.	Wstępna ocena chorych z podejrzeniem „ostrego brzucha” 451				
32.3.2.	Ocena kliniczna 451				
32.3.2.1.	Wywiad 451				
32.3.2.1.1.	Ból 451				
32.3.2.1.2.	Nudności i wymioty 451				
32.3.2.1.3.	Zatrzymanie gazów i stolca 451				
32.3.2.1.4.	Biegunka 451				
32.3.2.1.5.	Gorączka 452				
32.3.2.1.6.	Inne objawy 452				
32.3.2.1.7.	Inne ważne elementy wywiadu 452				
32.3.2.2.	Badanie przedmiotowe 452				
32.3.2.2.1.	Oglądanie 452				
32.3.2.2.2.	Osluchiwanie 452				
32.3.2.2.3.	Opukiwanie 452				
32.3.2.2.4.	Badanie palpacyjne 453				
32.3.2.2.5.	Badanie przez odbyt i badanie przez pochwę 453				
32.3.3.	Typowe zespoły objawów 453				
32.3.3.1.	Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego 453				
32.3.3.2.	Naciek okołowystkowy 453				
32.3.3.3.	Niedrożność mechaniczna 453				
32.3.3.4.	Ostre zapalenie pęcherzyka żółciowego 453				
32.3.3.5.	Perforacja wrzodu żołądka lub dwunastnicy 453				
32.3.3.6.	Zapalenie uchyłków jelita grubego 453				
32.3.3.7.	Rozlane zapalenie otrzewnej 454				
32.3.3.8.	Ostre zapalenie trzustki 454				
32.3.3.9.	Ostre niedokrwienie jelit 454				
32.3.3.10.	Pęknięty tętniak aorty brzusznej 454				
32.3.3.11.	Ciąża pozamaciczna 454				
32.3.4.	Dodatkowe badania diagnostyczne 454				
32.3.5.	Badania obrazowe 454				
32.3.6.	Powtórna ocena kliniczna 455				
32.3.7.	Laparoskopia diagnostyczna 455				
32.4.	Zapalenie otrzewnej 455				
	<i>Antoni M. Szczepanik</i>				
32.5.	Przyczyny wtórnego zapalenia otrzewnej 458				
	<i>Antoni M. Szczepanik</i>				
32.5.1.	Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego 458				
32.5.2.	Przedziurawienie wrzodu trawienego 460				
32.5.3.	Perforacja innych odcinków przewodu pokarmowego 462				
32.5.4.	Zapalenie uchyłku Meckla 462				
32.5.5.	Ostre zapalenie pęcherzyka żółciowego 462				
32.5.6.	Ostre zapalenie trzustki 463				
32.5.7.	Zapalenie i perforacja uchyłków jelita grubego 463				
32.5.8.	Niedrożność przewodu pokarmowego 464				
32.5.8.1.	Niedrożność mechaniczna 464				
32.5.8.2.	Niedrożność mechaniczna jelita cienkiego 465				
32.5.8.3.	Niedrożność mechaniczna jelita grubego 468				
32.5.8.3.1.	Rak jelita grubego 468				
32.5.8.3.2.	Inne nowotwory powodujące niedrożność jelita grubego 470				
32.5.8.3.3.	Niedrożność z przyczyn zapalnych 470				
32.5.8.3.4.	Skręt jelita grubego 470				
32.5.8.3.5.	Inne przyczyny niedrożności jelita grubego 471				
32.5.8.3.6.	Zespół Ogilwiego 471				

32.6.	Krwawienie do przewodu pokarmowego	471	33.3.1.7.	Zachłyśnięcie i objawy ze strony układu oddechowego...	493
	<i>Mirosław Szura</i>		33.3.1.8.	Krwawienie i niedokrwistość	494
32.6.1.	Krwawienie do górnego odcinka przewodu pokarmowego.....	472	33.3.1.9.	Odbijanie	494
32.6.2.	Krwawienie z żyłaków przełyku	477	33.3.1.10.	Czkawka	494
32.6.3.	Krwawienie do dolnego odcinka przewodu pokarmowego.....	477	33.3.1.11.	Cuchnący oddech.....	494
32.6.4.	Krwawienie do przewodu pokarmowego o nieznaną etiologię	480	33.3.1.12.	Objawy ze strony układu krążenia	494
			33.3.1.13.	Objawy stomatologiczne	494
			33.3.1.14.	Dyspepsja	494
			33.3.2.	Badania obrazowe przełyku.....	494
			33.3.2.1.	Radiogram przeglądowy klatki piersiowej.....	494
			33.3.2.2.	Badanie z podaniem środka cieniującego.....	495
			33.3.2.3.	Tomografia komputerowa	495
			33.3.2.4.	Obrazowanie rezonansu magnetycznego	496
			33.3.2.5.	Pozytonowa tomografia emisyjna.....	496
			33.3.3.	Badania endoskopowe.....	497
			33.3.3.1.	Ezofagofiberoskopia	497
			33.3.3.2.	Ultrasonografia endoskopowa.....	498
			33.3.3.3.	Chromoendoskopia.....	499
			33.3.4.	Badania czynnościowe przełyku	499
			33.3.4.1.	Manometria przełykowa	499
			33.3.4.2.	Badanie radioizotopowe	500
			33.3.4.3.	Monitorowanie pH przełyku	501
			33.3.4.4.	Pomiar impedancji w przełyku	502
			33.3.4.5.	Spektrofotometryczne 24-godzinne monitorowanie stężenia bilirubiny w przełyku.....	503
			33.3.5.	Testy prowokacyjne	503
			33.4.	Choroba refluksowa przełyku	504
				<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>	
			33.5.	Zaburzenia motoryki przełyku.....	521
				<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>	
			33.5.1.	Podział.....	521
			33.5.2.	Achalazja	522
			33.5.3.	Rozlany kurcz przełyku.....	527
			33.5.4.	Nasilona achalazja.....	529
			33.5.5.	Nadmierne (bolesne) skurcze przełyku	530
			33.5.6.	Nadkurczliwość dolnego zwieracza przełyku.....	530
			33.5.7.	Nieswoiste zaburzenia motoryki przełyku/nieefektywna motoryka przełyku.....	531
			33.5.8.	Zaburzenia czynności górnego zwieracza przełyku	531
			33.5.8.1.	Nieprawidłowe ciśnienie spoczynkowe.....	532
			33.5.8.2.	Nieprawidłowa relaksacja	532
			33.5.9.	Manifestacja przełykowa chorób układowych i tkanki łącznej	532
			33.5.10.	Choroba Chagasa	533
			33.5.11.	Zespół Plummera i Vinsona.....	533
			33.5.12.	Przełyk starczy.....	534
			33.6.	Nowotwory przełyku	534
				<i>Janusz Wójcik, Tomasz Grodzki, Andrzej Białek, Violetta Sulzyc-Bielicka, Dariusz Bieliński, Michał Falco, Bartłomiej Masojć, Mirosław Kozłowski, Krzysztof Kaseja, Bartosz Kubisa, Jarosław Pieróg, Małgorzata Wojtyś, Norbert Wójcik</i>	
			33.6.1.	Nowotwory niezłośliwe przełyku	534
			33.6.1.1.	Diagnostyka i leczenie.....	535
			33.6.2.	Nowotwory złośliwe przełyku i połączenia przełykowo-żołądkowego	535
			33.6.2.1.	Etiopatogeneza.....	535
			33.6.2.2.	Epidemiologia.....	536

Chirurgia przełyku..... 483

red. Grzegorz Wallner

33.1.	Anatomia chirurgiczna przełyku	484
	<i>Ryszard Maciejewski, Andrzej Dąbrowski</i>	
33.1.1.	Budowa anatomiczna i stosunki topograficzne.....	484
33.1.1.1.	Warstwy ściany przełyku	484
33.1.1.1.1.	Błona śluzowa	484
33.1.1.1.2.	Utkanie podśluzowe	484
33.1.1.1.3.	Błona mięśniowa	484
33.1.1.1.4.	Błona zewnętrzna	484
33.1.1.2.	Odcinki przełyku	484
33.1.1.2.1.	Odcinek szyjny	485
33.1.1.2.2.	Odcinek piersiowy	485
33.1.1.2.3.	Odcinek brzuszny.....	486
33.1.2.	Unaczynienie tętnicze przełyku.....	486
33.1.3.	Naczynia i węzły chłonne przełyku	486
33.2.	Czynność przełyku	488
	<i>Andrzej Dąbrowski, Janusz Laskiewicz, Piotr J. Thor, Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>	
33.2.1.	Regulacja neurohormonalna motoryki przełyku	488
	<i>Janusz Laskiewicz, Piotr J. Thor, Andrzej Dąbrowski</i>	
33.2.1.1.	Strefa receptorowa	488
33.2.1.2.	Droga ośrodkowa	488
33.2.1.3.	Efektory	489
33.2.1.3.1.	Górny zwieracz przełyku	489
33.2.1.3.2.	Trzon przełyku	489
33.2.1.3.3.	Dolny zwieracz przełyku	489
33.2.2.	Fizjologiczne mechanizmy obronne przełyku	490
	<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>	
33.2.2.1.	Anatomiczna bariera antyrefluksowa	490
33.2.2.1.1.	Dolny zwieracz przełyku	491
33.2.2.1.2.	Brzuszny odcinek przełyku.....	491
33.2.2.1.3.	Kąt Hisa	491
33.2.2.1.4.	Rozwój przełykowy przepony	491
33.2.2.1.5.	Więzadło przeponowo-przełykowe.....	491
33.2.2.2.	Klirens przełykowy.....	491
33.2.2.3.	Oporność tkankowa błony śluzowej przełyku	492
33.3.	Diagnostyka chorób przełyku	492
	<i>Witold Zgodziński, Andrzej Dąbrowski, Grzegorz Wallner</i>	
33.3.1.	Objawy kliniczne.....	492
33.3.1.1.	Trudności w połykaniu	492
33.3.1.2.	Ból w klatce piersiowej pochodzenia przełykowego	493
33.3.1.3.	Bolesne połykanie	493
33.3.1.4.	Zgaga.....	493
33.3.1.5.	Zwracanie pokarmów	493
33.3.1.6.	Nudności i wymioty	493

33.6.2.3.	Objawy	536	33.8.4.2.1.	Ogólne zasady leczenia	560
33.6.2.4.	Rozpoznanie	536	<i>Grzegorz Wallner</i>		
33.6.2.4.1.	Diagnostyka endoskopowa wczesnych postaci raka przełyku	536	33.8.4.2.2.	Perforacja szyjnego odcinka przełyku	561
33.6.2.4.2.	Diagnostyka obrazowa	536	<i>Jarosław Kuźdzał</i>		
33.6.2.4.3.	Diagnostyka uzupełniająca	537	33.8.4.2.3.	Perforacja piersiowego odcinka przełyku	561
33.6.2.5.	Ocena zaawansowania	538	<i>Jarosław Kuźdzał</i>		
33.6.2.6.	Genetyka	538	33.8.4.2.4.	Perforacja brzuszego odcinka przełyku	562
33.6.2.7.	Rokowanie	541	<i>Jarosław Kuźdzał</i>		
33.6.2.8.	Leczenie	541	33.8.4.2.5.	Zespół Boerhaavego	562
33.6.2.8.1.	Leczenie rzadkich postaci nowotworów złośliwych przełyku	541	<i>Jarosław Kuźdzał</i>		
33.6.2.8.2.	Leczenie endoskopowe	541	33.8.5.	Ciało obce w przełyku	562
33.6.2.9.	Możliwości leczenia operacyjnego w zależności od umiejscowienia guza	542	<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>		
33.6.2.9.1.	Rak szyjnego odcinka przełyku	542	33.9.	Resekcje i operacje rekonstrukcyjne przełyku	563
33.6.2.9.2.	Rak piersiowego odcinka przełyku	542	<i>Jarosław Kuźdzał</i>		
33.6.2.9.3.	Rak brzuszego odcinka przełyku i złącza przełykowo-żołądkowego	543	33.9.1.	Wstęp	563
33.6.2.10.	Zakres limfadenektomii	543	33.9.2.	Badania przedoperacyjne i przygotowanie do operacji	564
33.6.2.11.	Postępowanie po operacji	544	33.9.3.	Ogólne zasady wycięcia i rekonstrukcji przełyku	564
33.6.2.12.	Powikłania i śmiertelność	545	33.9.4.	Najczęstsze sposoby resekcji przełyku	568
33.6.2.13.	Chemioradioterapia	545	33.9.4.1.	Resekcja przełyku sposobem Ivora Lewisa	568
33.6.2.14.	Radioterapia	545	33.9.4.2.	Resekcja przełyku sposobem McKeowna/Akiyamy	570
33.6.2.15.	Chemioterapia	545	33.9.4.3.	Resekcja przełyku z dostępu przez torakolaparotomię lewostronną	572
33.6.2.16.	Endoprotezy przełykowe	546	33.9.4.4.	Resekcja przełyku przezrozworowa	572
33.6.2.17.	Inne zabiegi paliatywne	546	33.9.4.5.	Resekcja przełyku minimalnie inwazyjna	573
33.6.2.18.	Kontrola po leczeniu	547	33.9.5.	Substytuty przełyku	573
33.7.	Przepukliny przeponowe	547	33.9.5.1.	Rekonstrukcja z użyciem tuby żołądkowej	573
<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>			33.9.5.2.	Rekonstrukcja z użyciem uszypułowanego segmentu jelita grubego	573
33.7.1.	Przepukliny rozworu przełykowego	547	33.9.5.3.	Rekonstrukcja z użyciem segmentu jelita cienkiego	574
33.7.1.1.	Występowanie	547			
33.7.1.2.	Klasyfikacja	547			
33.7.1.3.	Etiologia i patogenezę	547			
33.7.1.4.	Przepuklina wślizgowa	547			
33.7.1.5.	Przepuklina okołoprzełykowa	551			
33.7.1.6.	Inne przepukliny rozworu przełykowego	552			
33.7.2.	Inne przepukliny przeponowe	553			
33.8.	Inne choroby przełyku	553			
<i>Jarosław Kuźdzał, Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>					
33.8.1.	Zespół Mallory'ego i Weissa	553			
<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>					
33.8.2.	Pierścienie i błony przełyku	553			
<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>					
33.8.2.1.	Dolny pierścień przełykowy	553			
33.8.2.2.	Błony przełyku	554			
33.8.3.	Uchyłki przełyku	555			
<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>					
33.8.3.1.	Uchyłek gardłowo-przełykowy	555			
33.8.3.2.	Uchyłki nadprzeponowe	557			
33.8.3.3.	Uchyłki jatrogenne	558			
33.8.4.	Urazowe uszkodzenia przełyku	558			
<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński, Jarosław Kuźdzał</i>					
33.8.4.1.	Oparzenia chemiczne	558			
<i>Grzegorz Wallner, Witold Zgodziński</i>					
33.8.4.2.	Jatrogenne urazy przełyku	560			
<i>Jarosław Kuźdzał, Grzegorz Wallner</i>					

Chirurgia żołądka i dwunastnicy

red. Mariusz Frączek

34.1.	Budowa oraz czynność żołądka i dwunastnicy	577
<i>Mariusz Frączek, Marek Krawczyk</i>		
34.1.1.	Anatomia żołądka i dwunastnicy	578
34.1.1.1.	Anatomia żołądka	578
34.1.1.2.	Anatomia dwunastnicy	578
34.1.2.	Unaczynienie, układ chłonny i unerwienie żołądka	579
34.1.2.1.	Unaczynienie tętnicze i żyłne	579
34.1.2.2.	Układ chłonny	579
34.1.3.	Unerwienie żołądka	579
34.1.4.	Budowa histologiczna i funkcja wydzielnicza żołądka	579
34.1.4.1.	Wydzielanie kwasu żołądkowego	581
34.1.4.2.	Wydzielanie pepsyny	582
34.1.4.3.	Wydzielanie śluzu	582
34.1.4.4.	Czynniki ochraniające błonę śluzową	582
34.2.	Choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy	582
<i>Mariusz Frączek, Marek Krawczyk, Witold Bartnik</i>		
34.2.1.	Powikłania choroby wrzodowej	588
34.2.1.1.	Przedziurawienie	588
34.2.1.2.	Krwawienie z wrzodu trawiennego	588
34.3.	Zwężenie odźwiernika	588
<i>Mariusz Frączek, Marek Krawczyk</i>		
34.4.	Zespół Zollingera i Ellisona	589
34.5.	Wrzód stresowy	589
<i>Mariusz Frączek, Marek Krawczyk</i>		

34.6.	Rak żołądka	590	36.2.2.	Motoryka okrężnicy	635
	<i>Mariusz Frączek, Marek Krawczyk</i>		36.3.	Diagnostyka chorób jelita grubego	636
34.7.	Chłoniaki żołądka	606		<i>Roman M. Herman, Marcin Nowak, Michał Nowakowski,</i> <i>Michał Romaniszyn, Jerzy Sałówka, Piotr Wałęga</i>	
	<i>Mariusz Frączek, Marek Krawczyk</i>		36.3.1.	Badanie kliniczne	636
34.8.	Nowotwory podścieliskowe przewodu pokarmowego	607		<i>Roman M. Herman, Jerzy Sałówka, Michał Nowakowski</i>	
	<i>Maciej Matłok</i>		36.3.1.1.	Wywiad	636
34.9.	Nowotwory endokryne żołądka	610	36.3.1.2.	Badanie przedmiotowe	636
			36.3.1.3.	Test na obecność krwi utajonej w kale	637
35	Chirurgia jelita cienkiego	613	36.3.2.	Badania obrazowe	638
	<i>red. Michał Pędziwiatr</i>			<i>Roman M. Herman, Michał Nowakowski, Michał Romaniszyn,</i> <i>Piotr Wałęga, Jerzy Sałówka, Marcin Nowak</i>	
35.1.	Anatomia chirurgiczna	613	36.3.2.1.	Badania endoskopowe	638
	<i>Michał Pędziwiatr, Mateusz Rubinkiewicz, Mateusz Wierdak</i>		36.3.2.1.1.	Anoskopia	638
35.1.1.	Budowa histologiczna	613	36.3.2.1.2.	Rektoskopia	638
35.1.1.1.	Krezka jelita cienkiego	614	36.3.2.1.3.	Fiberosigmoidoskopia	639
35.1.2.	Unaczynienie jelita cienkiego	614	36.3.2.1.4.	Kolonoskopia	639
35.1.3.	Układ chłonny	614	36.3.2.2.	Badania radiologiczne	640
35.1.4.	Unerwienie	614	36.3.2.2.1.	Przeglądowy radiogram jamy brzusznej	640
35.1.5.	Różnice w budowie jelita czczego i jelita krętego	614	36.3.2.2.2.	Doodbytniczy wlew kontrastowy	640
35.2.	Fizjologia jelita cienkiego	614	36.3.2.2.3.	Tomografia komputerowa	641
	<i>Michał Pędziwiatr, Mateusz Rubinkiewicz, Mateusz Wierdak</i>		36.3.2.3.	Ultrasonografia	641
35.2.1.	Czynność wydzielnicza jelita czczego i krętego	614	36.3.2.3.1.	Badanie ultrasonograficzne przez powłoki jamy brzusznej	641
35.2.1.1.	Czynność zewnątrzwydzielnicza	614	36.3.2.3.2.	Endoskopowa ultrasonografia przezodbytowa i przezodbytnicza	642
35.2.1.2.	Czynność wewnątrzwydzielnicza	615	36.3.2.3.3.	Ultrasonografia przekroczoza	642
35.2.2.	Czynność motoryczna	615	36.3.2.4.	Obrazowanie rezonansu magnetycznego	643
35.2.3.	Wchłanianie w jelicie cienkim	615	36.3.2.5.	Kolonoskopia wirtualna	643
35.2.3.1.	Wchłanianie wody i elektrolitów	615	36.3.2.6.	Pozytonowa tomografia emisyjna	644
35.2.3.2.	Wchłanianie cukrów	615	36.3.3.	Badania czynnościowe dolnego odcinka przewodu pokarmowego	644
35.2.3.3.	Wchłanianie białek	615		<i>Roman M. Herman, Michał Romaniszyn, Michał Nowakowski,</i> <i>Piotr Wałęga, Jerzy Sałówka</i>	
35.2.3.4.	Wchłanianie tłuszczów	615	36.3.3.1.	Manometria odbyto-odbytnicza	644
35.2.3.5.	Wchłanianie witamin	616	36.3.3.2.	Elektromiografia zwieracza zewnętrznego odbytu	645
35.3.	Uchyłki jelita cienkiego	616	36.3.3.3.	Inne badania czynnościowe	645
	<i>Michał Pędziwiatr, Mateusz Rubinkiewicz, Mateusz Wierdak</i>		36.3.3.4.	Radiologiczne badania czynnościowe	645
35.3.1.	Uchyłek Meckla	616	36.3.3.4.1.	Defekografia (proktografia dynamiczna)	645
35.3.1.1.	Zapalenie uchyłku Meckla	617	36.3.3.4.2.	Ocena czasu pasażu treści w jelicie grubym	646
35.3.2.	Inne uchyłki jelita cienkiego	617	36.4.	Nieżłośliwe nowotwory jelita grubego	647
35.4.	Zespół ślepej pętli jelitowej	618		<i>Jacek Sobocki</i>	
	<i>Michał Pędziwiatr, Mateusz Rubinkiewicz, Mateusz Wierdak</i>		36.4.1.	Polipy jelita grubego	647
35.5.	Choroba Crohna jelita cienkiego	618	36.4.2.	Gruzołaki płaskie	650
	<i>Michał Pędziwiatr, Mateusz Rubinkiewicz, Mateusz Wierdak</i>		36.4.3.	Rak w polipie. Wczesny rak jelita grubego	651
35.6.	Nowotwory jelita cienkiego	623	36.4.4.	Nieżłośliwe nowotwory niegruczolakowe jelita grubego	652
	<i>Michał Pędziwiatr, Mateusz Rubinkiewicz, Mateusz Wierdak</i>		36.5.	Rak gruczolowy jelita grubego	653
35.6.1.	Nowotwory niezłośliwe	623		<i>Jakub Kenig, Piotr Wałęga, Roman M. Herman,</i> <i>Andrzej Komorowski</i>	
35.6.2.	Nowotwory złośliwe	624	36.5.1.	Definicje	653
35.6.2.1.	Chłoniaki jelita cienkiego	625	36.5.1.	Epidemiologia	653
35.6.2.2.	Leczenie nowotworów złośliwych jelita cienkiego	625	36.5.2.	Etiologia i patogenezą	653
35.6.2.3.	Rokowanie	626	36.5.2.1.	Modele karcynogenezy w przypadku raka jelita grubego	654
			36.5.3.	Obraz kliniczny raka jelita grubego	655
			36.5.4.	Diagnostyka	655
			36.5.4.1.	Nieprawidłowości w badaniach laboratoryjnych	655
36	Chirurgia jelita grubego	629			
	<i>red. Roman M. Herman, Jakub Kenig</i>				
36.1.	Anatomia jelita grubego	629			
	<i>Roman M. Herman, Piotr Wałęga, Tomasz Cegielnny,</i> <i>Michał Nowakowski</i>				
36.2.	Fizjologia jelita grubego	634			
	<i>Roman M. Herman, Michał Nowakowski, Jerzy Sałówka,</i> <i>Piotr Wałęga</i>				
36.2.1.	Mechanizm trzymania stolca i defekacji	634			

36.5.4.2.	Badania endoskopowe i obrazowe	655	36.9.4.1.1.	Oslabienie motoryki jelita grubego.....	708
36.5.4.3.	Badania przesiewowe	656	36.9.4.1.2.	Choroba Hirschsprungu	708
36.5.4.4.	Test na obecność krwi utajonej w kale	657	36.9.4.1.3.	<i>Rectocele</i> i <i>enterocele</i>	708
36.5.4.5.	Testy DNA	657	36.9.4.1.4.	Wypadanie odbytnicy i wglobienie odbytniczo-odbytowe	709
36.5.5.	Rozpoznanie	657	36.10.	Choroby okolicy anorektalnej	709
36.5.6.	Rak okrężnicy.....	657		<i>Jakub Kenig, Michał Romaniszyn, Piotr Wałęga</i>	
36.5.6.1.	Leczenie operacyjne.....	657	36.10.1.	Guzki krwawnicze.....	709
36.5.6.2.	Ogólne zasady techniki operacyjnej.....	658		<i>Piotr Wałęga, Michał Romaniszyn</i>	
36.5.6.3.	Rodzaje zabiegów chirurgicznych	658	36.10.2.	Torbiel włosowa krzyżowo-guziczna.....	715
36.5.6.4.	Postępowanie w trybie doraźnym.....	661		<i>Michał Romaniszyn, Piotr Wałęga</i>	
36.5.7.	Rak odbytnicy.....	664	36.10.3.	Szczelina odbytu	717
36.5.7.1.	Postępowanie przedoperacyjne.....	665		<i>Michał Romaniszyn, Jakub Kenig, Piotr Wałęga</i>	
36.5.7.2.	Leczenie operacyjne.....	666	36.10.4.	Ropnie i przetoki odbytu.....	721
36.5.8.	Leczenie uzupełniające w przypadku raka jelita grubego	672		<i>Michał Romaniszyn, Jakub Kenig, Piotr Wałęga</i>	
36.5.9.	Rak jelita grubego w IV stopniu zaawansowania	675	36.10.4.1.	Ropień odbytu	721
36.5.9.1.	Przerzuty raka jelita grubego w wątrobie.....	675	36.10.4.2.	Przetoka odbytu	723
36.5.9.2.	Przerzuty raka jelita grubego w płucach.....	676			
36.5.9.3.	Zmiany przerzutowe raka jelita grubego w innych narządach	677	37	Chirurgia wątroby	729
36.5.9.4.	Przerzuty raka jelita grubego w otrzewnej	677		<i>red. Marek Krawczyk</i>	
36.5.9.5.	Przerzuty raka jelita grubego w więcej niż jednym narządzie	677	37.1.	Anatomia wątroby	729
36.5.10.	Badania kontrolne po leczeniu raka jelita grubego.....	677		<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
36.5.11.	Rokowanie	677	37.1.1.	Anatomia opisowa wątroby.....	729
36.5.12.	Zapobieganie.....	678	37.1.2.	Anatomia chirurgiczna wątroby.....	730
36.6.	Inne nowotwory jelita grubego	678	37.1.3.	Unaczynienie tętnicze wątroby	731
	<i>Roman M. Herman, Piotr Wałęga, Jacek Sobocki, Marcin Nowak, Michał Nowakowski, Jakub Kenig, Michał Romaniszyn</i>		37.1.4.	Anatomia żyły wrotnej.....	731
36.6.1.	Chłoniak	678	37.1.5.	Anatomia dróg żółciowych	732
36.6.2.	Guzy neuroendokryne jelita grubego.....	679	37.1.6.	Anatomia żył wątrobowych	732
36.6.3.	Nowotwory podścieliskowe przewodu pokarmowego.....	679	37.1.7.	Unerwienie wątroby	732
36.6.4.	Mięśniak i mięsak gładkokomórkowy	679	37.1.8.	Układ chłonny wątroby.....	732
36.6.5.	Guzy zaodbytnicze.....	679	37.2.	Fizjologia wątroby	732
36.7.	Rak kanału odbytu i rak brzegu odbytu.....	680		<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
	<i>Jakub Kenig, Roman M. Herman</i>		37.2.1.	Wytwarzanie żółci	733
36.8.	Nieswoiste zapalne choroby jelit	682	37.2.2.	Przemiany biochemiczne zachodzące w wątrobie.....	734
	<i>Roman M. Herman, Tomasz Cegielnny, Michał Nowakowski</i>		37.2.2.1.	Metabolizm węglowodanów	734
36.8.1.	Choroba Crohna okolicy odbytu i odbytnicy	683	37.2.2.2.	Metabolizm białek	734
36.8.2.	Wrzodziejące zapalenie jelita grubego	686	37.2.2.3.	Metabolizm lipidów	735
36.9.	Choroby czynnościowe jelita grubego	692	37.2.2.4.	Metabolizm substancji egzogennych (ksenobiotyków)	736
	<i>Roman M. Herman, Michał Nowakowski, Michał Romaniszyn, Jacek Sobocki, Piotr Wałęga, Dorota Żelazny</i>		37.2.2.5.	Wątroba a hormony	736
36.9.1.	Uchylki w jelicie grubym	692	37.2.2.6.	Wątroba a witaminy	737
	<i>Jacek Sobocki</i>		37.2.3.	Regeneracja wątroby	737
36.9.1.1.	Choroba uchylkowa jelita grubego	692	37.3.	Badania biochemiczne i skale wykorzystywane do oceny wydolności wątroby.....	737
36.9.1.2.	Zapalenie uchylków	693		<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
36.9.1.3.	Krwawienie z uchylków jelita grubego	696	37.3.1.	Badania biochemiczne.....	737
36.9.1.4.	Przypadki szczególne.....	696	37.3.1.1.	Aminotransferazy	737
36.9.1.4.1.	Chorzy z upośledzeniem odporności.....	696	37.3.1.2.	Transferaza S-glutationu.....	738
36.9.1.4.2.	Zapalenie uchylków u ludzi młodych	697	37.3.1.3.	Dehydrogenaza mleczanowa	738
36.9.2.	Wypadanie odbytnicy	697	37.3.1.4.	Inne enzymatyczne markery uszkodzenia wątroby.....	738
	<i>Piotr Wałęga, Michał Romaniszyn</i>		37.3.1.5.	Bilirubina	738
36.9.3.	Nietrzymanie stolca	700	37.3.1.6.	Enzymatyczne markery zastojów żółci.....	739
	<i>Piotr Wałęga, Dorota Żelazny, Roman M. Herman</i>		37.3.1.7.	Test z użyciem zieleni indocyjaninowej	739
36.9.4.	Zaparcia.....	705	37.3.1.8.	Klirens lidokainy	740
	<i>Roman M. Herman, Piotr Wałęga, Michał Nowakowski</i>		37.3.1.9.	Kwasy żółciowe.....	740
36.9.4.1.	Szczególne postaci zaparc	708	37.3.1.10.	Test oddechowy z użyciem aminopiryny	740
			37.3.1.11.	Czynniki krzepnięcia	740
			37.3.1.12.	Wskaźnik ketonowy	741

37.3.1.13.	Wskaźnik tolerancji oksydoredukcyjnej.....	741
37.3.2.	Skale do oceny wydolności wątroby	741
37.3.2.1.	Skala Childa i Turcotte'a w modyfikacji Pugh'a.....	741
37.3.2.2.	Model oceny schyłkowych chorób wątroby.....	741
37.4.	Diagnostyka chorób wątroby.....	742
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
37.4.1.	Badania obrazowe wątroby	742
37.4.1.1.	Ultrasonografia wątroby.....	742
37.4.1.2.	Tomografia komputerowa.....	743
37.4.1.3.	Obrazowanie rezonansu magnetycznego	744
37.4.1.4.	Pozytonowa tomografia emisyjna.....	745
37.4.1.5.	Badanie scyntygraficzne	745
37.4.1.6.	Badanie angiograficzne	745
37.4.1.7.	Ocena objętości wątroby	746
37.4.1.8.	Badania dróg żółciowych.....	746
37.4.1.9.	Nieinwazyjna ocena stopnia zwłóknienia wątroby	746
37.4.2.	Biopsja wątroby.....	746
37.5.	Nowotwory niezłośliwe i ogniskowe nienowotworowe zmiany wątroby	746
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
37.5.1.	Naczyniak wątroby	746
37.5.2.	Ogniskowy rozrost guzkowy	748
37.5.3.	Gruczolak wątroby.....	750
37.6.	Pierwotne nowotwory złośliwe wątroby	752
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
37.6.1.	Rak wątrobowokomórkowy	752
37.6.2.	Rak z komórek nabłonka przewodów żółciowych.....	759
37.7.	Przerzuty nowotworowe w wątrobie	761
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
37.8.	Torbiele wątroby.....	765
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
37.8.1.	Torbiele wątroby wrodzone.....	766
37.8.2.	Torbielowatość wątroby u dorosłych	767
37.8.3.	Torbiele pourazowe	768
37.8.4.	Torbiele nowotworowe	768
37.8.5.	Torbiele białkowcowe wątroby	769
37.9.	Choroba Carolego.....	771
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
37.10.	Ropnie wątroby	772
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
37.10.1.	Ropnie bakteryjne.....	772
37.10.2.	Ropnie amebowe.....	774
37.11.	Piorunująca niewydolność wątroby	775
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
37.12.	Zaawansowane techniki resekcji wątroby.....	778
	<i>Marek Krawczyk, Michał Grąt</i>	
37.12.1.	Wprowadzenie.....	778
37.12.2.	Resekcje wątroby <i>in situ</i> , <i>ante situm</i> oraz <i>ex situ</i>	779

38

Nadciśnienie wrotne 781
red. Marek Krawczyk

38.1.	Etiologia i patofizjologia nadciśnienia wrotnego	781
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
38.1.1.	Fizjologia układu wrotnego	781
38.1.2.	Przyczyny zwiększenia ciśnienia w układzie wrotnym.....	782
38.1.3.	Włóknienie wątroby w przebiegu marskości.....	783

38.1.4.	Drugi krążenia obocznego w przebiegu nadciśnienia wrotnego.....	783
38.2.	Obraz kliniczny nadciśnienia wrotnego.....	784
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
38.2.1.	Badanie podmiotowe.....	784
38.2.2.	Badanie przedmiotowe.....	784
38.2.3.	Diagnostyka różnicowa.....	785
38.3.	Diagnostyka nadciśnienia wrotnego.....	785
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
38.3.1.	Ultrasonografia.....	785
38.3.2.	Badania radiologiczne	785
38.3.3.	Tomografia komputerowa i obrazowanie rezonansu magnetycznego	786
38.3.4.	Angiografia.....	786
38.3.5.	Badania endoskopowe.....	787
38.3.6.	Badania laboratoryjne	787
38.4.	Leczenie chorych z nadciśnieniem wrotnym.....	788
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
38.4.1.	Odbarczające zespolenia wrotno-systemowe	788
38.4.1.1.	Zespolenie wrotno-systemowe z dostępu przez żyłę szyjną	789
38.4.1.2.	Operacyjne zespolenia wrotno-systemowe.....	791
38.4.2.	Operacje typu <i>non-shunt</i>	793
38.4.3.	Przeszczepianie wątroby u chorych z nadciśnieniem wrotnym	793
38.5.	Krwotok z żyłaków przelyku	794
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
38.6.	Nadciśnienie wrotne hiperkinetyczne	797
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
38.7.	Wodobrzusze	798
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
38.8.	Gastropatia wrotna.....	800
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	
38.9.	Zespół Budda i Chiariego.....	801
	<i>Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski</i>	

39

Chirurgia dróg żółciowych..... 805
red. Krzysztof Bielecki

39.1.	Wprowadzenie.....	805
	<i>Ireneusz Kozicki</i>	
39.2.	Anatomia dróg żółciowych	805
	<i>Ireneusz Kozicki</i>	
39.2.1.	Przewody żółciowe	806
39.2.2.	Unaczynienie dróg żółciowych.....	810
39.3.	Fizjologia dróg żółciowych i pęcherzyka żółciowego	812
	<i>Krzysztof Bielecki</i>	
39.3.1.	Fizjologia pęcherzyka żółciowego.....	812
39.3.1.1.	Fizjologia wchłaniania pęcherzykowego.....	813
39.3.1.2.	Kurczliwość pęcherzyka żółciowego	813
39.3.2.	Fizjologia dróg żółciowych.....	813
39.3.3.	Krążenie jelitowo-wątrobowe kwasów żółciowych.....	814
39.4.	Diagnostyka chorób dróg żółciowych i pęcherzyka żółciowego	814
	<i>Krzysztof Bielecki</i>	
39.4.1.	Badanie kliniczne.....	814
39.4.2.	Badania laboratoryjne	815
39.4.3.	Badania obrazowe	815
39.4.3.1.	Ultrasonografia.....	815

39.4.3.2.	Ultrasonografia endoskopowa.....	815	39.9.2.	Rak pozawątrobowych dróg żółciowych.....	849
39.4.3.3.	Endoskopowa cholangiopankreatografia wsteczna.....	815	39.9.2.1.	Inne nowotwory dróg żółciowych.....	855
39.4.3.4.	Rezonans magnetyczny i cholangiopankreatografia rezonansu magnetycznego.....	816	39.9.3.	Rak pęcherzyka żółciowego.....	855
39.4.3.5.	Przezkórna cholangiografia przezwątrobową.....	817	39.9.4.	Zmiany nowotworopodobne pęcherzyka żółciowego.....	860
39.4.3.6.	Tomografia komputerowa.....	817			
39.4.3.7.	Pozytonowa tomografia emisyjna.....	817	40	Chirurgia trzustki.....	865
39.4.3.8.	Cholangioscycntygrafia dynamiczna.....	817		<i>red. Paweł Lampe</i>	
39.4.3.9.	Tradycyjne metody diagnostyczne.....	817	40.1.	Anatomia chirurgiczna trzustki.....	865
39.4.4.	Laparoskopia diagnostyczna i zwiadowcza.....	817		<i>Katarzyna Kuśnierz, Zbigniew Gruszka</i>	
39.4.5.	Połączenie endoskopowej przebrodawkowej biopsji błony śluzowej dróg żółciowych z USG wewnątrzprzewodową w diagnostyce zmian nowotworowych i ustalaniu przyczyn zwężenia dróg żółciowych.....	817	40.1.1.	Budowa ogólna i stosunki topograficzne.....	865
39.4.6.	Cholangioskopia.....	818	40.1.2.	Budowa wewnętrzna.....	866
39.4.7.	Markery nowotworowe.....	818	40.1.3.	Unaczynienie.....	869
39.5.	Kamica żółciowa.....	818	40.1.3.1.	Tętnice.....	869
	<i>Ireneusz Kozicki</i>		40.1.3.2.	Żyły.....	869
39.5.1.	Kamica pęcherzyka żółciowego.....	818	40.1.4.	Unerwienie.....	870
39.5.2.	Szczególni chorzy z kamica pęcherzyka żółciowego.....	824	40.1.5.	Układ chłonny.....	870
39.5.2.1.	Kobiety w ciąży.....	824	40.1.6.	Istotne pojęcia.....	871
39.5.2.2.	Osoby w podeszłym wieku.....	825	40.2.	Fizjologia trzustki.....	872
39.5.3.	Powikłania zapalenia pęcherzyka żółciowego.....	825		<i>Katarzyna Kuśnierz, Paweł Lampe</i>	
39.5.3.1.	Powikłania ostrego zapalenia pęcherzyka żółciowego.....	825	40.2.1.	Czynność zewnątrzwydzielnicza trzustki.....	873
39.5.3.1.1.	Ropniak pęcherzyka żółciowego.....	825	40.2.1.1.	Regulacja wydzielania trzustkowego.....	873
39.5.3.1.2.	Przedziurawienie ściany pęcherzyka żółciowego.....	825	40.2.1.2.	Sok trzustkowy.....	873
39.5.3.1.3.	Gazowe zapalenie pęcherzyka żółciowego.....	826	40.2.2.	Czynność wewnątrzwydzielnicza trzustki.....	874
39.5.3.2.	Powikłania przewlekłego zapalenia pęcherzyka żółciowego.....	826	40.3.	Ostre zapalenie trzustki.....	874
39.5.3.2.1.	Zespół Mirizziego.....	826		<i>Andrzej Grabarczyk, Łukasz Krzych, Katarzyna Kuśnierz, Paweł Lampe, Joanna Pilch-Kowalczyk</i>	
39.5.3.2.2.	Zapalenie pęcherzyka żółciowego typu <i>xanthogranulomatosis</i>	826	40.4.	Przewlekłe zapalenie trzustki.....	891
39.5.3.2.3.	„Marskość” pęcherzyka żółciowego.....	827		<i>Marek Olakowski, Andrzej Wojtyczka, Jan Kabat</i>	
39.5.3.2.4.	Przetoki żółciowe.....	827	40.5.	Torbiele trzustki.....	909
39.5.4.	Kamica żółciowa przewodowa.....	828		<i>Ewa Grudzińska, Katarzyna Kuśnierz, Paweł Lampe, Sławomir Mrowiec</i>	
39.6.	Żółtaczka mechaniczna.....	831	40.5.1.	Torbiele nienowotworowe trzustki.....	909
	<i>Ireneusz Kozicki</i>			<i>Sławomir Mrowiec, Katarzyna Kuśnierz, Ewa Grudzińska, Paweł Lampe</i>	
39.7.	Nienowotworowe zwężenia oraz uszkodzenia dróg żółciowych.....	832	40.5.2.	Torbiele nowotworowe trzustki.....	915
	<i>Ireneusz Kozicki</i>			<i>Katarzyna Kuśnierz, Ewa Grudzińska, Sławomir Mrowiec</i>	
39.7.1.	Uszkodzenia dróg żółciowych.....	832	40.5.2.1.	Surowicze nowotwory torbielowate.....	916
39.8.	Inne choroby dróg żółciowych.....	839	40.5.2.2.	Śluzowe nowotwory torbielowate.....	917
	<i>Ireneusz Kozicki, Krzysztof Bielecki</i>		40.5.2.3.	Wewnątrzprzewodowe brodawkowe nowotwory śluzowe trzustki.....	917
39.8.1.	Zapalenie dróg żółciowych.....	839	40.5.2.4.	Lity guz pseudobrodawkowaty trzustki.....	920
	<i>Ireneusz Kozicki</i>		40.6.	Rak trzustki.....	920
39.8.2.	Polipy pęcherzyka żółciowego.....	841		<i>Marek Olakowski</i>	
	<i>Ireneusz Kozicki</i>		40.7.	Neuroendokryne nowotwory trzustki.....	945
39.8.3.	Ostre i przewlekłe zapalenie pęcherzyka żółciowego bez kamicy.....	842			
	<i>Ireneusz Kozicki</i>		41	Chirurgiczne leczenie otyłości.....	953
39.8.4.	Torbiele dróg żółciowych.....	843		<i>red. Mariusz Wyleźoł, Maciej Matłok</i>	
	<i>Ireneusz Kozicki</i>		41.1.	Wprowadzenie.....	953
39.8.5.	Pierwotne zwężające zapalenie dróg żółciowych.....	844		<i>Mariusz Wyleźoł</i>	
	<i>Krzysztof Bielecki</i>		41.2.	Choroba otyłościowa.....	953
39.9.	Nowotwory dróg żółciowych i pęcherzyka żółciowego.....	848		<i>Mariusz Wyleźoł</i>	
	<i>Krzysztof Bielecki</i>		41.3.	Leczenie chorych na otyłość.....	958
39.9.1.	Wprowadzenie.....	848		<i>Michał Janik, Tomasz Lewandowski, Maciej Matłok, Almantas Maleckas, Maciej Michalik, Piotr Myśliwiec, Krzysztof Paśnik, Michał Spychalski, Mariusz Wyleźoł</i>	
			41.3.1.	Leczenie zachowawcze.....	958
				<i>Mariusz Wyleźoł</i>	

41.3.2.	Leczenie metodami endoskopowymi 959 <i>Maciej Matłok, Michał Spychalski</i>	42.2.1.	Zmiany anatomiczne u chorych ze splenomegalią 982
41.3.2.1.	Balon żołądkowy wprowadzany endoskopowo 959 <i>Maciej Matłok</i>	42.2.2.	Budowa mikroskopowa śledziony 983
41.3.2.2.	Balon żołądkowy połykany przez chorego 960 <i>Maciej Matłok</i>	42.2.3.	Śledziony dodatkowe 983
41.3.2.3.	Rękaw dwunastniczo-jelitowy wprowadzany endoskopowo 960 <i>Maciej Matłok</i>	42.3.	Wskazania do splenektomii w przebiegu chorób hematologicznych 984 <i>Andrzej Szczepanik, Romuald Scharf, Jan Marek Ziemiński</i>
41.3.2.4.	Endoskopowa plikacja ściany żołądka 961 <i>Michał Spychalski</i>	42.3.1.	Pierwotna małopłytkowość immunologiczna 984
41.3.3.	Leczenie chirurgiczne 962 <i>Michał Janik, Tomasz Lewandowski, Almantas Maleckas, Maciej Matłok, Maciej Michalik, Piotr Myśliwiec, Krzysztof Paśnik, Mariusz Wyleżół</i>	42.3.1.1.	Małopłytkowość w przebiegu zakażenia HIV 986
41.3.3.1.	Technika wykonania operacji bariatrycznych 964 <i>Michał Janik, Tomasz Lewandowski, Maciej Matłok, Maciej Michalik, Piotr Myśliwiec, Krzysztof Paśnik, Mariusz Wyleżół</i>	42.3.2.	Niedokrwistość sferocytowa wrodzona 986
41.3.3.2.	Rodzaje operacji bariatrycznych 966 <i>Michał Janik, Tomasz Lewandowski, Almantas Maleckas, Maciej Matłok, Maciej Michalik, Piotr Myśliwiec, Krzysztof Paśnik, Mariusz Wyleżół</i>	42.3.3.	Niedokrwistość sierpowatokrwinkowa 986
41.3.3.2.1.	Rękawowa resekcja żołądka (SG) 967 <i>Maciej Michalik, Maciej Matłok, Mariusz Wyleżół</i>	42.3.4.	Talasemia 987
41.3.3.2.2.	Wyłączenie żołądkowe (RYGB) 968 <i>Michał Janik, Maciej Matłok, Almantas Maleckas, Krzysztof Paśnik, Mariusz Wyleżół</i>	42.3.5.	Niedokrwistość hemolityczna autoimmunologiczna 987
41.3.3.2.3.	Wyłączenie żołądkowe z zespoleniem pętlowym (MGB) 969 <i>Tomasz Lewandowski</i>	42.3.6.	Pierwotne włóknienie szpiku 988
41.3.3.2.4.	Laparoskopowe wszczepienie regulowanej opaski żołądkowej (LAGB) 970 <i>Mariusz Wyleżół</i>	42.3.7.	Chłoniaki nieziarnicze, białaczki, ziarnica złośliwa 988
41.3.3.2.5.	Wyłączenie żółciowo-trzustkowe sposobem Scopinaro (BPD) 971 <i>Maciej Matłok, Michał Janik, Mariusz Wyleżół</i>	42.4.	Wskazania do splenektomii w przebiegu innych chorób 989 <i>Andrzej Szczepanik, Jan Marek Ziemiński, Konrad Pielaciński, Radosław Biłski, Alfred J. Meissner</i>
41.3.3.2.6.	Wyłączenie żółciowo-trzustkowe z ominięciem dwunastnicy (BPD/DS) 972 <i>Maciej Matłok</i>	42.4.1.	Hipersplenizm 989
41.3.3.2.7.	Laparoskopowa plikacja żołądka (LGCP) 972 <i>Almantas Maleckas, Maciej Matłok</i>	42.4.2.	Nadciśnienie wrotne 989
41.3.3.2.8.	Pętłowe wyłączenie dwunastniczo-krętnicze z resekcją rękawową żołądka (SADI-S) 972 <i>Piotr Myśliwiec</i>	42.4.3.	Nowotwory śledziony 989
41.3.3.2.9.	Pionowa opaskowa plastyka żołądka (VBG) 973 <i>Mariusz Wyleżół</i>	42.4.4.	Torbiele prawdziwe i rzekome śledziony 990
41.3.3.3.	Najczęstsze powikłania po operacjach bariatrycznych 973 <i>Maciej Matłok</i>	42.4.5.	Torbiel bąblowcowa 990
41.3.3.4.	Ponowne operacje bariatryczne 976 <i>Michał Janik, Krzysztof Paśnik</i>	42.4.6.	Zawał śledziony 991
41.3.3.5.	Opieka po operacji bariatrycznej 978 <i>Maciej Matłok</i>	42.4.7.	Ropień śledziony 991
42	Chirurgia śledziony 981 <i>red. Andrzej Szczepanik</i>	42.4.7.1.	Szczególny ropień śledziony – ropień grzybiczy 992
42.1.	Wprowadzenie 981 <i>Andrzej Szczepanik</i>	42.4.8.	Tętniak tętnicy śledzionowej 992
42.2.	Anatomia i fizjologia śledziony 981 <i>Romuald Scharf, Jan Marek Ziemiński, Andrzej Szczepanik</i>	42.4.8.1.	Postępowanie w przypadku tętniaka tętnicy śledzionowej w okresie ciąży 992
		42.4.9.	Pęknięcie śledziony 993
		42.4.9.1.	Samoistne pęknięcie śledziony u chorych na choroby układu krwiotwórczego 993
		42.4.9.2.	Urazowe pęknięcie śledziony 993
		42.4.10.	Inne rzadkie wskazania do splenektomii 993
		42.4.10.1.	Choroba Gauchera 993
		42.4.10.2.	Zespół Felty'ego 993
		42.5.	Wycięcie śledziony 993 <i>Andrzej Budzyński, Konrad Pielaciński, Romuald Scharf, Andrzej Szczepanik, Jan Marek Ziemiński</i>
		42.5.1.	Przygotowanie przedoperacyjne 993 <i>Andrzej Szczepanik, Konrad Pielaciński, Romuald Scharf</i>
		42.5.2.	Splenektomia otwarta 994 <i>Romuald Scharf, Andrzej Szczepanik, Jan Marek Ziemiński, Konrad Pielaciński</i>
		42.5.3.	Częściowe wycięcie śledziony metodą otwartą 997 <i>Andrzej Szczepanik, Konrad Pielaciński</i>
		42.5.4.	Wycięcie śledziony techniką laparoskopową 998 <i>Andrzej Budzyński</i>
		42.5.5.	Postępowanie w okresie okołoperacyjnym 1006 <i>Andrzej Szczepanik, Romuald Scharf, Jan Marek Ziemiński</i>
		42.5.6.	Pooperacyjne powikłania splenektomii 1006 <i>Andrzej Szczepanik, Jan Marek Ziemiński, Konrad Pielaciński, Romuald Scharf</i>
		42.5.6.1.	Krwawienie 1006
		42.5.6.2.	Powikłania zakrzepowo-zatorowe 1006
		42.5.6.3.	Piorunująca sepsa po splenektomii 1007

Choroby powłok, sieci i przestrzeni

zaotrzewnowej 1009

red. Jerzy A. Polański

43.1.	Choroby powłok jamy brzusznej	1009
	<i>Małgorzata K. Polańska-Plachta, Jerzy A. Polański</i>	
43.1.1.	Krwiak powłok jamy brzusznej	1009
43.1.2.	Guzy powłok jamy brzusznej.....	1010
43.1.2.1.	Guz włóknisty	1010
43.2.	Choroby krezki	1010
	<i>Małgorzata K. Polańska-Plachta, Jerzy A. Polański</i>	
43.2.1.	Zapalenie węzłów chłonnych krezki	1011
43.2.2.	Ziarniste zwłóknienie lub zapalenie tkanki tłuszczowej krezki	1011
43.2.3.	Guzy lite i torbiele krezki.....	1011
43.3.	Choroby sieci	1012
	<i>Małgorzata K. Polańska-Plachta, Jerzy A. Polański</i>	
43.3.1.	Skręt sieci	1012
43.3.2.	Torbiele sieci	1013
43.3.3.	Guzy lite sieci.....	1013
43.4.	Choroby przestrzeni zaotrzewnowej	1013
	<i>Małgorzata K. Polańska-Plachta, Jerzy A. Polański</i>	
43.4.1.	Ropień przestrzeni zaotrzewnowej	1013
43.4.2.	Chłonkotok do przestrzeni zaotrzewnowej	1013
43.4.3.	Zwłóknienie przestrzeni zaotrzewnowej	1013
43.4.4.	Guzy przestrzeni zaotrzewnowej.....	1014
43.4.4.1.	Mięsaki przestrzeni zaotrzewnowej	1014
43.5.	Nowotwory otrzewnej	1015
	<i>Małgorzata K. Polańska-Plachta</i>	
43.5.1.	Śluzak rzekomy otrzewnej.....	1015
43.5.2.	Międzybłoniak otrzewnej.....	1015

Przepukliny brzuszne..... 1017

red. Andrzej Matyja

44.1.	Anatomia chirurgiczna powłok jamy brzusznej.....	1018
	<i>Piotr Bachul, Georges Kamtoh, Wojciech Kibil, Janusz Legutko, Andrzej Matyja, Maciej Matyja, Kryspin Mitura, Radosław Pach, Artur Pasternak, Alicja Przywózka, Rafał Solecki, Marek Szczepkowski, Mirosław Szura, Maciej Śmietański, Jerzy A. Walocha</i>	
44.1.1.	Powięź powierzchowna brzucha.....	1019
44.1.2.	Mięsień podłużny	1019
44.1.2.1.	Mięsień prosty brzucha.....	1019
44.1.2.2.	Mięsień piramidowy (stożkowaty)	1019
44.1.2.3.	Pochewka mięsna prostego brzucha.....	1019
44.1.3.	Mięsień płaskie.....	1019
44.1.3.1.	Mięsień skośny zewnętrzny brzucha	1019
44.1.3.2.	Mięsień skośny wewnętrzny brzucha.....	1020
44.1.3.3.	Mięsień poprzeczny brzucha.....	1020
44.1.4.	Anatomia okolicy pachwiny	1020
44.1.4.1.	Kanał pachwinowy	1021
44.1.4.2.	Kanał udowy.....	1024
44.1.4.3.	Anatomia wewnętrznej powierzchni przednio-bocznej ściany brzucha	1024
44.1.4.4.	Kresa biała.....	1025
44.1.4.5.	Kresa półksiężycowata Spiegla.....	1026

44.2.	Etiologia i patogeneza przepuklin brzusznych	1026
	<i>Piotr Bachul, Georges Kamtoh, Wojciech Kibil, Janusz Legutko, Andrzej Matyja, Maciej Matyja, Kryspin Mitura, Radosław Pach, Artur Pasternak, Alicja Przywózka, Rafał Solecki, Marek Szczepkowski, Mirosław Szura, Maciej Śmietański, Jerzy A. Walocha</i>	
44.2.1.	Czynniki anatomiczne	1026
44.2.2.	Czynniki mechaniczne.....	1027
44.2.3.	Czynniki biochemiczne.....	1027
44.2.4.	Czynniki genetyczne	1027
44.2.5.	Czynniki dodatkowe	1028
44.3.	Materiały syntetyczne i biologiczne stosowane w leczeniu przepuklin	1028
	<i>Piotr Bachul, Georges Kamtoh, Wojciech Kibil, Janusz Legutko, Andrzej Matyja, Maciej Matyja, Kryspin Mitura, Radosław Pach, Artur Pasternak, Alicja Przywózka, Rafał Solecki, Marek Szczepkowski, Mirosław Szura, Maciej Śmietański, Jerzy A. Walocha</i>	
44.3.1.	Właściwości siatek.....	1030
44.3.1.1.	Budowa	1030
44.3.1.2.	Wytrzymałość na rozciąganie	1030
44.3.1.3.	Wielkość porów	1030
44.3.1.4.	Ciężar siatki	1031
44.3.1.5.	Biokompatybilność	1031
44.3.1.6.	Elastyczność	1031
44.3.1.7.	Obkurczanie siatki	1031
44.3.2.	Wybór właściwego materiału	1031
44.3.2.1.	Ryzyko nawrotu przepukliny	1031
44.3.2.2.	Ryzyko zakażenia.....	1031
44.3.2.3.	Powstawanie zrostów	1031
44.3.2.4.	Ból pooperacyjny	1032
44.3.2.5.	Degradacja siatki	1032
44.3.2.6.	Zbiorniki płynu surowiczego	1032
44.3.3.	Mocowanie siatki.....	1032
44.4.	Przepukliny okolicy pachwiny	1033
	<i>Piotr Bachul, Georges Kamtoh, Wojciech Kibil, Janusz Legutko, Andrzej Matyja, Maciej Matyja, Kryspin Mitura, Radosław Pach, Artur Pasternak, Alicja Przywózka, Rafał Solecki, Marek Szczepkowski, Mirosław Szura, Maciej Śmietański, Jerzy A. Walocha</i>	
44.4.1.	Definicja.....	1033
44.4.2.	Epidemiologia.....	1033
44.4.3.	Klasyfikacja.....	1033
44.4.4.	Objawy i diagnostyka	1033
44.4.5.	Leczenie operacyjne.....	1034
44.4.5.1.	Metoda Shouldice'a	1034
44.4.5.2.	Metoda Lichtensteina	1036
44.4.5.3.	Metody laparoskopowe	1039
44.4.5.3.1.	Umieszczenie siatki w przestrzeni przedotrzewnowej z laparoskopowego dostępu przezbrzusznego.....	1039
44.4.5.3.2.	Umieszczenie siatki w przestrzeni przedotrzewnowej z dostępu całkowicie przedotrzewnowego	1040
44.4.6.	Wytyczne European Hernia Society	1041
44.5.	Przepuklina w bliźnie pooperacyjnej.....	1042
	<i>Piotr Bachul, Georges Kamtoh, Wojciech Kibil, Janusz Legutko, Andrzej Matyja, Maciej Matyja, Kryspin Mitura, Radosław Pach, Artur Pasternak, Alicja Przywózka, Rafał Solecki, Marek Szczepkowski, Mirosław Szura, Maciej Śmietański, Jerzy A. Walocha</i>	

44.6.	Inne przepukliny brzuszne	1044	45.4.1.	Nadczynność tarczycy (hipertyreoza).....	1073
	<i>Piotr Bachul, Georges Kamtoł, Wojciech Kibil, Janusz Legutko, Andrzej Matyja, Maciej Matyja, Kryspin Mitura, Radosław Pach, Artur Pasternak, Alicja Przywózka, Rafał Solecki, Marek Szczepkowski, Mirosław Szura, Maciej Śmietański, Jerzy A. Walocha</i>		45.4.1.1.	Przełom tarczycowy	1074
44.6.1.	Przepuklina pępkowa	1044	45.4.1.2.	Złośliwy wytrzeszcz	1074
44.6.2.	Przepuklina kresy białej	1045	45.4.2.	Niedoczynność tarczycy.....	1075
44.6.3.	Przepuklina zasłonowa	1045	45.4.3.	Wole guzkowe obojętne	1075
44.6.4.	Przepuklina kulszowa	1046	45.4.4.	Rak tarczycy.....	1076
44.6.5.	Przepuklina boczna brzucha (Spiegła)	1046	45.4.4.1.	Rak brodawkowy tarczycy	1078
44.6.6.	Przepukliny lędźwiowe	1046	45.4.4.2.	Rak pęcherzykowy tarczycy	1079
44.7.	Przepukliny uwięźnięte	1047	45.4.4.3.	Raki tarczycy nisko zróżnicowany i niezróżnicowany (anaplastyczny).....	1079
	<i>Piotr Bachul, Georges Kamtoł, Wojciech Kibil, Janusz Legutko, Andrzej Matyja, Maciej Matyja, Kryspin Mitura, Radosław Pach, Artur Pasternak, Alicja Przywózka, Rafał Solecki, Marek Szczepkowski, Mirosław Szura, Maciej Śmietański, Jerzy A. Walocha</i>		45.4.4.4.	Rak rdzeniasty tarczycy.....	1079
44.8.	Przepukliny olbrzymie	1048	45.5.	Ogólne zasady operacyjnego leczenia chorób tarczycy	1080
	<i>Piotr Bachul, Georges Kamtoł, Wojciech Kibil, Janusz Legutko, Andrzej Matyja, Maciej Matyja, Kryspin Mitura, Radosław Pach, Artur Pasternak, Alicja Przywózka, Rafał Solecki, Marek Szczepkowski, Mirosław Szura, Maciej Śmietański, Jerzy A. Walocha</i>			<i>Krzysztof Kuzdak</i>	
44.9.	Przepukliny okołostomijne	1052	45.5.1.	Tyroidektomia w przypadku wola zamostkowego.....	1080
	<i>Marek Szczepkowski, Alicja Przywózka</i>		45.5.2.	Neuromonitoring i dostępy do nerwu kraniowego wstecznego podczas operacji wola.....	1081
44.10.	Powikłania w chirurgii przepuklin	1058	45.6.	Techniki małoinwazyjne w chirurgii tarczycy	1081
	<i>Piotr Bachul, Georges Kamtoł, Wojciech Kibil, Janusz Legutko, Andrzej Matyja, Maciej Matyja, Kryspin Mitura, Radosław Pach, Artur Pasternak, Alicja Przywózka, Rafał Solecki, Marek Szczepkowski, Mirosław Szura, Maciej Śmietański, Jerzy A. Walocha</i>			<i>Krzysztof Kuzdak</i>	
44.10.1.	Krwiak	1058	45.7.	Postępowanie po operacji wola	1082
44.10.2.	Zakażenie miejsca operowanego	1058		<i>Krzysztof Kuzdak</i>	
44.10.3.	Zbiornik płynu surowiczego	1059	46	Chirurgia przytarczyc	1083
44.10.4.	Uszkodzenia naczyń	1059		<i>red. Witold Chudziński</i>	
44.10.5.	Uszkodzenia nerwów	1059	46.1.	Anatomia przytarczyc	1083
44.10.6.	Uszkodzenia trzewi	1060		<i>Witold Chudziński</i>	
44.10.7.	Nawrót przepukliny	1060	46.1.1.	Budowa przytarczyc	1083
44.10.8.	Przewlekły ból pachwiny	1061	46.1.2.	Położenie przytarczyc	1083
44.10.9.	Migracja wszczepu	1061	46.1.2.1.	Odmienności położenia znacznie powiększonych przytarczyc	1085
44.10.10.	Przetoki ropne i jelitowe	1062	46.1.3.	Unaczynienie przytarczyc	1085
			46.2.	Fizjologia przytarczyc	1085
				<i>Witold Chudziński</i>	
45	Chirurgia tarczycy	1067	46.3.	Badania diagnostyczne.....	1086
	<i>red. Krzysztof Kuzdak</i>			<i>Witold Chudziński</i>	
45.1.	Wstęp	1067	46.3.1.	Badania laboratoryjne	1086
	<i>Krzysztof Kuzdak</i>		46.3.1.1.	Wapń i fosforany nieorganiczne	1086
45.2.	Anatomia chirurgiczna tarczycy	1067	46.3.1.2.	Parathormon.....	1086
	<i>Krzysztof Kuzdak</i>		46.3.1.3.	Fosfataza zasadowa	1087
45.2.1.	Gruzoł tarczycowy	1067	46.3.1.4.	Witamina D i jej metabolity	1088
45.2.2.	Unerwienie tarczycy i krtani	1068	46.3.1.5.	Peptyd podobny do PTH	1088
45.2.3.	Unaczynienie tarczycy.....	1069	46.3.2.	Badania obrazowe	1088
45.2.4.	Przytarczycy.....	1069	46.3.2.1.	Badanie gęstości mineralnej kości	1088
45.2.5.	Naczynia chłonne	1070	46.3.2.2.	Przedoperacyjna lokalizacja przytarczyc.....	1089
45.2.6.	Węzły chłonne	1070	46.3.2.2.1.	Ultrasonografia.....	1089
45.3.	Fizjologia i patologia tarczycy.....	1071	46.3.2.2.2.	Badanie scyntygraficzne.....	1090
	<i>Krzysztof Kuzdak</i>		46.3.2.2.3.	Pozytonowa tomografia emisyjna.....	1091
45.4.	Zaburzenia czynności gruczołu tarczycowego.....	1073	46.3.2.2.4.	Tomografia komputerowa	1091
	<i>Krzysztof Kuzdak</i>		46.3.2.2.5.	Obrazowanie rezonansu magnetycznego	1091
			46.3.2.2.6.	Badania inwazyjne.....	1092
			46.3.2.3.	Znaczenie kliniczne badań lokalizacyjnych	1092
			46.3.3.	Znaczenie badań genetycznych w diagnozowaniu i leczeniu PNP	1092
			46.4.	Nadczynność przytarczyc.....	1093
				<i>Witold Chudziński</i>	
			46.4.1.	Obraz mikroskopowy przytarczyc w stanach nadczynności	1093

46.4.1.1.	Rozrost przytarczyc.....	1093	47.8.	Rak nadnercza	1145
46.4.1.2.	Guczolaki przytarczyc.....	1093		<i>Tadeusz Tolloczko, Maciej Otto</i>	
46.4.1.3.	Rak przytarczyc.....	1093	47.9.	Adrenalectomia	1148
46.4.1.4.	Paratyreomatoza	1094		<i>Tadeusz Tolloczko, Maciej Otto</i>	
46.4.1.5.	Ocena mikroskopowa przytarczyc w praktyce klinicznej.....	1094	47.9.1.	Adrenalectomia klasyczna	1148
46.4.2.	Pierwotna nadczynność przytarczyc	1094	47.9.2.	Adrenalectomia wideoskopowa.....	1152
46.4.3.	Przetrwala i nawrotowa nadczynność przytarczyc	1105	47.9.3.	Powikłania adrenalectomii	1155
46.4.4.	Wtórna nadczynność przytarczyc	1105	47.9.3.1.	Powikłania adrenalectomii klasycznej	1155
46.4.5.	Trzeciorzędowa nadczynność przytarczyc.....	1110	47.9.3.2.	Powikłania adrenalectomii wideoskopowej.....	1156
46.5.	Klasyczna technika śródoperacyjnego poszukiwania i wycięcia przytarczyc	1111			
	<i>Witold Chudziński</i>		48	Zespoły mnogich nowotworów gruczołów dokrewnych	1159
46.6.	Technika autotransplantacji przytarczyc.....	1113		<i>red. Wojciech Zgliczyński</i>	
	<i>Witold Chudziński</i>		48.1.	Wprowadzenie.....	1159
46.7.	Pooperacyjna hipokalcemia, niedoczynność przytarczyc oraz zespół „głodnych kości”	1114		<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	
	<i>Witold Chudziński</i>		48.2.	Zespół mnogich nowotworów gruczołów dokrewnych typu 1	1161
				<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	
47	Chirurgia nadnerczy.....	1119	48.2.1.	Pierwotna nadczynność przytarczyc.....	1162
	<i>red.: Sadegh Toutounchi, Tadeusz Tolloczko, Maciej Otto</i>		48.2.2.	Nowotwory trzustki i dwunastnicy	1163
47.1.	Anatomia chirurgiczna nadnerczy.....	1119	48.2.2.1.	<i>Gastrinoma</i> (zespół Zollingera i Ellisona)	1164
	<i>Tadeusz Tolloczko, Maciej Otto</i>		48.2.2.2.	<i>Insulinoma</i>	1166
47.1.1.	Budowa i lokalizacja	1119	48.2.2.3.	<i>Glucagonoma</i>	1166
47.1.2.	Unaczynienie	1120	48.2.2.4.	<i>VIPoma</i>	1166
47.1.3.	Fizjologia kory nadnerczy	1121	48.2.2.5.	<i>GRFoma</i>	1166
47.1.4.	Zaburzenia rozwojowe i nieprawidłowości anatomiczne nadnerczy	1121	48.2.2.6.	Guzy trzustki nieczynne hormonalnie	1168
47.1.5.	Zmiany patologiczne.....	1121	48.2.2.7.	Leczenie przerzutów NET trzustki i dwunastnicy w wątrobie.....	1169
47.1.5.1.	Zanik kory nadnerczy.....	1121	48.2.2.8.	Leczenie zachowawcze NET trzustki i dwunastnicy	1169
47.1.5.2.	Rozrost kory nadnerczy.....	1122	48.2.3.	Guzy przysadki.....	1169
47.1.5.3.	Guzy kory nadnerczy.....	1122	48.2.4.	Guzy nadnerczy	1170
47.2.	Zaburzenia czynności hormonalnej kory nadnerczy.....	1122	48.2.5.	Rakowiaki	1170
	<i>Tadeusz Tolloczko, Maciej Otto</i>		48.2.5.1.	Rakowiaki żołądka.....	1170
47.2.1.	Nadczynność kory nadnerczy.....	1122	48.2.5.2.	Rakowiaki grasicy i oskrzeli	1170
47.2.2.	Niedoczynność kory nadnerczy.....	1122	48.3.	Zespół mnogich nowotworów gruczołów dokrewnych typu 2	1170
47.2.3.	Choroby kory nadnerczy przebiegające bez zaburzeń czynności hormonalnej.....	1122		<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	
47.3.	Badania lokalizacyjne	1122	48.3.1.	Rak rdzeniasty tarczycy w przebiegu zespołu MEN2.....	1172
	<i>Tadeusz Tolloczko, Maciej Otto</i>		48.3.2.	Guz chromochłonny w przebiegu zespołu MEN2	1173
47.3.1.	Ultrasonografia.....	1122	48.3.3.	Pierwotna nadczynność przytarczyc w przebiegu zespołu MEN2.....	1174
47.3.2.	Tomografia komputerowa	1123	48.4.	Zespół mnogich nowotworów gruczołów dokrewnych typu 4	1174
47.3.3.	Obrazowanie rezonansu magnetycznego	1124		<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	
47.3.4.	Scyntygrafia	1125	48.5.	Zespół mnogich nowotworów gruczołów dokrewnych typu 5	1175
47.3.5.	Cewnikowanie żył nadnerczowych.....	1126		<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	
47.3.6.	Pozytonowa tomografia emisyjna	1126	48.6.	Postać mieszana zespołu mnogich nowotworów gruczołów dokrewnych.....	1175
47.3.7.	Biopsja aspiracyjna cienkoigłowa	1126		<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	
47.4.	<i>Incidentaloma</i> – przypadkowo wykryte guzy nadnerczy	1126	48.7.	Choroba von Hippela i Lindaua.....	1175
	<i>Tadeusz Tolloczko, Maciej Otto</i>			<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	
47.5.	Zespół Cushinga	1130	48.8.	Nerwiakowłókniakowatość typu 1	1176
	<i>Tadeusz Tolloczko, Maciej Otto</i>			<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	
47.6.	Zespół Conna – hiperaldosteronizm pierwotny.....	1134	48.9.	Zespół Carneya	1178
	<i>Tadeusz Tolloczko, Maciej Otto</i>			<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	
47.7.	Guz chromochłonny	1139	48.10.	Zespół McCune'a i Albrighta.....	1179
	<i>Zdzisław Wajda, Zbigniew Gruca, Barbara Kwiecińska, Andrzej Łachiński, Tomasz Stefaniak</i>			<i>Małgorzata Gietka-Czernel, Wojciech Zgliczyński</i>	

Nowotwory neuroendokryjne przewodu pokarmowego 1183
red. Sadegh Toutounchi, Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto

- 49.1. Nowotwory neuroendokryjne przewodu pokarmowego 1183
Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto
- 49.2. *Insulinoma* 1190
Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto
- 49.3. *Gastrinoma* (zespół Zollingera i Ellisona) 1193
Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto
- 49.4. *Rakowiak* 1197
Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto
- 49.5. *VIPoma* (zespół Verner i Morrisona) 1203
Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto
- 49.6. *Glucagonoma* 1204
Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto
- 49.7. *Somatostatinoma* 1205
Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto
- 49.8. Inne neuroendokryjne nowotwory przewodu pokarmowego 1206
Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto
- 49.9. Hormonalnie nieczynne neuroendokryjne nowotwory przewodu pokarmowego 1206
Tadeusz Tołłoczko, Maciej Otto

Skróty 1211